

10de Aarg.

1879.

18de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af R. Thronsen.

30te September — 18de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.
begyndte med 1879 sin 10de Aargang.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udfommer med to Ark i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.50) om Aaret i Forstud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: **R. Thronsen**, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til at Vedkommende er paa lidelig.

Denne Aargang kan faaes fra No. 13 (Begyndelsen af 18de Bind).

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

11te Bind (1876 I.) og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

12te Bind (1876, II.) indeholdende de interessante Fortællinger „Pleiedatteren“ og „De to Blinde“, samt meget andet interessant Læsestof tilsendes portofrit for 60 Cents.

13de Bind (1877, I) indeholdende de fortrinlige Fortællinger „Alpefjoven“, „Mod Himlen“ (Forfatterindens Ungdomshistorie), „Dakelen fra Amerika“, „En Gut fra Londons Gader“, saavel som flere mindre Fortællinger; den interessante historiske Skildring „Karl den Tolvte i Norge“; henimod 30 andre større og mindre Artikler, adskillige Digte, 15 Gaader og 116 Blandinger tilsendes portofrit for 80 Cents.

14de Bind (1877, II) indeholdende sidste Afdeling af Fortællingen „Mod Himlen“ (Forfatterindens Husliv), Fortællingerne „Oljefjæren“, „Alene“, „En Juleaften paa Saaraas“ samt meget andet fortrinligt Læsestof tilsendes portofrit for 80 Cents, begge disse Bind for \$1.50.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skildring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“, „Jacob Flincks Reise“, „Artemides“, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Reise paa Kongofoden“, „Skovstjernen“ (Missionær Hjelstedts Ungdomshistorie) og meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00; alle 5 Bind (12—16) portofrit for \$3.50.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør 384 store Oktavsider, Titelblad og Indholdsregister indbefattet

Adresse: **R. Thronsen**,

Dr. 14, Decorah, Iowa.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

10de Aarg.

30te September 1879.

18de Hefte.

Ved det døde Hav.

(Af Chr. Richardt *).

Du døde Hav, hvi vinker du
Som Løn paa Dagens Møie?
Hvi kalder du, hvi blinker du
Som Urkenlandets Døie?
Hvormange Rilder har du slugt,
Dg om du blaaner nok saa smukt,
Du er dog Sodoms bedste Frugt,
Som Ganen ei kan døie.

Den lyse Himmel taager du
Bag dine Fjelde vilde,
Kun Salt og Svovl koger du,
Dg dræber Dalens Kilde;
Saa Blomsten flyr dit golde Sand,
Saa Fisken daaner i din Strand,
Saa modig Ganger ved dit Vand
Sin Tørst kan ikke stille.

Dg dybt paa denne Kjædels Bund
Sig Sodoms Grave dølge,
Der floiter ingen Fuglemund
Med Bemodskjæk i Følge;
Lig de Fordomtes Taareflod,
Kun født af Kædsel, ei af Bod,
Gaar over Graven tung og mod
Den bitterfalte Vølge.

O Verdens spigefulde Lyst,
Hvad Altraa end du vækker,
Du ligner denne falske Røst

*) Skrevet under en Rejse i Kanaan.

Dg som dens Bænde gjæffer!
 Et Stjær af Himlen laaner du,
 Men kun i Frastrand blaaner du:
 Den, der vil lædskes, haaner du,
 Dg Bedstthed kun ham ræffer.

Farvel, Farvel du døde Hav,
 Saa mørkt, saa taust, saa øde, —
 Er jeg som du en kaldet Grav,
 Behold saa du det Døde!
 Gist under Moabs Fjeldeskam
 Alt vinker Jordans Døbedam;
 Der skal min Længsel finde ham,
 Hvis Vad mig kan gjenføde.

Bater Nlemens.

(Fortælling efter Miss Kennedys).

(Fortsættelse).

I Landsbyen Millerton var en liden Brambod, i hvilken der folgtes en Mængde af de forskjelligste Ting. Gieren var en Protestant, en fortræffelig, from Mand. Præsten i Millerton og Dr. Comter sørgede for, at der stedsje var et betydeligt Forraad af B.bler; og Manden havde faaet Anvisning at sælge dem til Enhver, der forlangte det, uden videre at spørge om Noget. Dette havde Marie faaet at vide af Adeline, havde strax efter kristelig forlangt et Nytestamente og sendt en halvtosjet Dreng hen med Seddelen, medens hun selv ventede paa hans Tilbagekomst saa nær ved Stedet, som hun kunde, uden at udsætte sig for den Fare at bemærkes. Dette skede omtrent en Maaned før Dormers Ankomst til Slottet, og ethvert frit Dieblit siden den Tid havde Marie anvendt til at læse i denne himmelske, men forbudne Skat. I Begyndelsen var hun ængstelig derved, som om hun gjorde noget urigtigt; men denne Følelse blev snart forjaget af andre af en ganske anden Art, nemlig — af Uro med Hensyn til hendes Sjæls Salighed — af Tvivl, der snart gif over til Visshed, om, at hvis Guds Ord var Sandhed, saa maatte hun være bleven opdragen i stor Vildfarelse, — og af Kjærlighed og Urefrøgt for Frelseren. Alt, hvad hun her læste om ham, var skiftet til at bevæge Synderen til barnlige og med Glæde at sætte sit Haab om Salighed til ham alene. Hendes Kirke havde vel fremstillet ham for hende som Guds Son, men dog kun som en fjern Frelser, som En, hvis Død havde tilkjøbt de Døbte Forløsning fra deres Naturs Synder og Helliggjørelsens Naade, ved hvis rette Brug de kunne forarbeide sin egen Saliggjørelse, — som en Frelser, der vilde blive naadigere, dersom man nærmede sig ham ved andre Forbedere. Af alt dette sandt hun Intet i Testamentet; og nu traadte alle disse Tanter og

det Billede af den høilovede Frelser, hun havde opfattet af denne Bog, med uimodstaelig Kraft frem for hendes Sjæl. Dog, hun turde ikke nøle. Dormers milde, alvorlige, oprigtige, bydende Dpførsel, og i Særdeleshed den Tiltro, han havde til hende, kunde hun ikke modstaa. Hun tog den lille hellige Bog, og ilede tilbage til Værelset, hvor Dormer ventede hende. Pauli Ord til Galaterne: „Om end vi, eller en Engel fra Himmelen vilde prædike Eder et andet Evangelium, end det vi have prædiket, han være forbandet!“ faldt hende ind. „Hvor tør da nogen Kirke“, tænkte hun, „saaledes som vor, fastsætte som Troeslærdomme Noget, der er saa albedes forskjelligt fra det, som Paulus prædiker?“ Hendes Haand laa allerede paa Dørknaagen, da hun tænkte dette, og medens hun standsede noget, hørte hun Dormer indenfor nærme sig Døren. Han aabnede den og sagde: „Kjære Datter, jeg troede allerede, at jeg var bleven nødt til at gaa, før De kom tilbage.“ Derpaa rakte han Haanden ud efter Bibelen og tilspjødte: „Kom ikke for sent imorgen tidlig; jeg har maaste meget at sige Dem.“

Marie gav ham Bibelen, og sagde med sagte Stemme, som hendes Rørelse neppe gjorde hørlig: „Fader, hvis jeg syndet ved at stille mig ved denne Bog, saa maa De staa til Ansvar for min Synd.“

„Frygt De Intet“, svarede Dormer med stor Venlighed; „Odmagthed, Underdanighed mod Kirken kan ingen Synd være.“ Derpaa stak han den lille Bog i Lommen, bukkede og forlod hende. Marie ilede strax til sit Værelse, knælede ned paa det samme Sted, hvor hun nu i nogen Tid i Enrum havde læst i Bibelen, skulde sit Ansigt og udbrud i hede Taarer. Hun kunde dog ikke bede, thi ham, til hvem hun havde lært at bede i

Anden og i det Nystamentes Sprog, havde hun opgivet og forladt. Hun havde indvilget i, at man berøvede hende den rene Lære, som hun havde øst af hans hellige Ord, og som havde gjort et saa mægtigt Indtryk paa hende, og hun havde atter lyttet til en skriftstridig Veiledning. Hun tænkte paa Kristi Ord: „De tjene mig forgiøves, idet de lære saadanne Lærdomme, som kun er Menestebud.“ Og hun erindrede sig, at de Skikke, hvis Jagttagelse de romerske Geistlige ivrigt fordrer, kun ere Menestebud og have ikke sin Grund i Skriften.

„Jeg har syndet, spærlig syndet“, tænkte hun. „Hvorledes kan jeg nærme mig den hellige Gud, hvis Ord jeg har skilt mig ved, just da jeg begyndte at føle dets hellige Kraft? Jeg har en Talsmand hos Faderen — en Talsmand, som Faderen stedse hører, en Talsmand, som selv led for at forløse mine Synder, hvis Blod rensar fra al Synd.“

Medens Marie laa paa sine Knæ og bekjendte sine Synder og prøvede sit Hjerte for at skrive for Gud hver syndig Tanke, hvert syndigt Ønske, sølte hun, hvor følgenærdig, hvor sand og rensende den Omvendelsens Veier er, som Gud selv har foreskrevet os; — hvor sød den Fred er, som følger efter en saadan Tilbagevenden til Gud; — hvor roligt Sindet bliver, naar det bøier sig for den Høie og Herlige, naar det syndige Hjerte i Kjærlighed og Tillid til hans Ord venter den forjættede Tilgivelse og Renselse alene af ham, — hvor underfuld Dpfølelsen af denne Forjættelse viser sig deri, at han befrier os fra den onde Samvittighed, og gjengiver vor Sjæl Fred, Kraft og Virkelyst!

„Aldrig vil jeg skrive mere for nogen katholicst Pater“, sagde Marie, idet hun reiste sig. Derpaa satte hun sig til at skrive. „Jeg maa se at faa et

Svar paa Pater Klemens's Spørgsmaal. Jeg vil ikke mere vove at samtale med ham. Han er vant til at herse og hyde. Han gjør mig frygt- som; men han er vist oprigtig. Han kjemper mod de Udiol, som opstaa i hans Sjæl. Han tror, eller gjør sig vist alvorlig Umage for at tro det, som han fordrer af mig. Og naar han søger at boie sin kraftige Aand under det, som Kirkens høiere Lærere foreskrive, tør jeg da vove at gjøre Brug af min svage Dømmekraft?"

Disse Betragtninger gjorde Marie vakkende, indtil hun igjen erindrede sig nogle Steder i det hende dyrebare nye Testamente. For de Fattige, de a a n d e l i g Fattige skulde jo Evangeliet prædikes. De Simple iblandt Folket var det jo, som gjerne hørte Kristum, medens de Skriftlærde, Pharisaerne og Folkets Lærere for det Meste forcastede ham. Om dem havde Kristus sagt, — og dette syntes hende at passe saa ganske paa hendes Kirkes Geistlige —: „De lære Menneskebud“, og derfor „tjene de Gud forgyædes.“ Om dem havde han sagt: „de ophæve Guds Bud for deres Skiks Skyld“, (Matth. 15, 6.).

„D“, tænkte Marie, „hvis Kristus nu var paa Jorden, hvad mere Træffende kunde han da sige om vor Kirke?“ Hun erindrede ogsaa, at Jesus havde taltet Gud, fordi „han havde skjult dette for de vise og kloge og aabenbaret det for de Umyndige.“

Alt dette hjalp dog ikke Marie til at finde noget Svar paa Dormers Spørgsmaal: „Hvor var den protestantiske Kirke for to Hundrede Aar siden?“ Hele hendes Kundskab i Historien var utilstrækkelig dertil. Hun havde lært af den (thi Elliston havde fra hendes Barndom af været den eneste Person, af hvem hun maatte modtage Bøger), at det underti-

den havde forekommet fornødent for hendes Kirke at bekjæmpe Kjætteriet med Vaabenmagt. Og da hun læste Pauli Ord: „Thi vore Stridsvaaben ere ikke kjødelige, men mægtige for Gud til at forstyrre Befæstninger, idet vi forstyrre Anslag og al Høihed, som opløster sig imod Guds Kundskab; og tage al Fornuft tilfange under Kristi Udydighed“, — da hun læste denne Beskrivelse af den Maade, paa hvilken Paulus bekjæmpede Bildfarelsen, kunde hun ikke undertrykke en Følelse af Uvillie og Foragt mod sin Kirkes tomme Fordringer, der, da den ikke har faaet nogen Magt af Gud til at forstyrre dets Befæstninger, som de kalde Bildfarelser, eller at bringe al Fornuft under dets Udydighed, som de kalde Sandhed, kun fegte med kjødelige Vaaben og føre Krig paa kjødelig Vis. Men hun vovede dog ikke at møde Dormer paa denne Mark. Endelig, efter at hun længe havde gjort sig Umage for at finde et Svar, saaldt det hende ind, at omend- skjønt Dormer havde sagt, at Protestanterne ikke kunde besvare dette Spørgsmaal, saa kunde han dog kun mene, at de ikke kunde gjøre det paa en for Katholikernes overbevisende Maade; thi ellers kunde ikke saa mange gode, forstandige Folk være Protestanter. Denne Tanke var neppe falden hende ind, førend hun fattede den Beslutning at vende sig til Dr. Lomter for at faa denne Vanfølelighed hævet, og fuld af denne Ide kunde hun strax derefter gaa til Middagsmaaltidet med næsten ganske roligt Gemt.

Alle stode om Bordet, medens Pater Klemens med andægtig Stemme og Geværder fremsagde en temmelig lang Bøn i det latinste Sprog.

Marie vovede at takke Gud i sit Hjerte for hans uafbrudte Naade, og det i det Sprog, hvori hun ellers pleiede at tænke og tale.

„Jeg har jo ikke seet dig den hele Morgen, Marie“, sagde Mrs. Clarenham, „har du besøgt dine Slægtninge?“

„Nei, kjære Moder, jeg har hele Formiddagen været alvorlig beskæftiget paa mit Værelse. Hvis du tillader det, vil jeg en anden Gang sige dig hoormed.“ Marie kastede et Blik paa Dormer, da hun sagde dette.

„Miss Clarenham har, som jeg tror, beskæftiget sig paa en meget passende Maade i Formiddag“, sagde Dormer.

„Det er mig kjært at høre dette af Dem, Fader“, sagde Mrs. Clarenham, idet hun kjærlig saa paa Marie.

Dette venlige, tillidsfulde Blik rørte Marie til Taarer, og hun med Noie kunde hun spise, hvad der laa paa hendes Talerken.

Dormer syntes at bemærke hendes Bevægelse, gik over til en anden Gjenstand for Samtalen og afledede derved snart al Opmærksomhed fra hende. Hun var ham taknemmelig derfor, men det gjorde det kun vanskeliggere at fordrive de mørke Tanter, som paatrængte sig hende. Dormers Underholdning blev imidlertid stedse behageligere, saa at hun endelig forglemte Alt ved at høre paa ham. Det syntes ham særdeles om at gjøre at fængsle hendes Opmærksomhed, og omendkjønt der, som stedse, i hans hele Opførelse og i Alt, hvad han sagde, laa Noget, som mindede de Andre om, at han, saa at sige, hørte til en anden Klasse Mennesker, der adskille sig fra de Øvrige ved sin Maade at tænke og føle paa, og at han — som Noget der forstod sig af sig selv — ventede, at alle Andre maatte underkaste sig hans Dom i Sager, der angik Religionen — saa var han dog denne Dag saa særdeles munter og livlig, og viste saa meget Talent til at drage den, som han tilfalte, ind i en interessant, behagelig Samtale, at endog Marie beklag-

gede det, da han endelig med synlig Ulyst stod op, forat forlade, Kredsens, idet han blev var, at Timen til en af hans mange Forretninger hos de Fattige var kommet.

„Ogsaa jeg“, sagde Joseph, „havde nær glemt at opfylde et Løfte og udrette et Grinde til dig, Marie! Jeg lovede at tilbringe denne Eftermiddag i Merton og at faa dig til at følge med mig.“

„Det vil fornøie mig meget at gaa med dig“, sagde Marie meget glad. Hun kastede et Blik paa Dormer og bemærkede, at Udtrykket i hans Ansigt strax forandrede sig.

„Jeg tror, at Deres Moder beklagede, at De havde været fraværende hele Formiddagen“, sagde han i en venlig Tone.

„Ja“, svarede Marie sølende.

„O, tænk ikke paa mig, min Kjære“, sagde Mrs. Clarenham, „Katharine bliver jo hjemme, jeg kommer ikke til at savne dig.“

„Jeg har ikke Lust at gaa; vent kun et Dieblit, kjære Joseph, medens jeg skriver et Par Linier til Adeline, det vil være meget bedre“, sagde Marie; „jeg skal strax være her igjen med min Billet.“

Dormer aabnede Døren for hende, da hun vilde gaa ud, og sagde, idet hun gik forbi ham: „De vil ikke angre denne Selsøfornegtelse, min Datter!“

„O, Fader, jeg handler af en anden Bevæggrund end den, De formoder“, svarede Marie; „jeg vil ikke stufte Dem et Dieblit, Fader, jeg er ikke i den Sindsstemning, som De forudsætter hos mig.“ Derpaa ilede hun forbi ham og ind i sit Værelse, hvor hun skrev Følgende til sin Veninde:

„Jeg beder dig, kjære Adeline, at anmode Dr. Lowter om, at han, medens Joseph er hos Eder i Aften, vil nedskrive en kort, men grundig Besvarelse af det Spørgsmaal: „hvor var den protestantiske Kirke for tre Hundrede Aar

tiden?" Sig den dyrebare, fortræffelige, tjenstagtige Dr. Lomter, at jeg overet at gjøre Fordring paa hans kostbare Tid for at faa dette Spørgsmaal besvaret, da jeg af den protestantiske Bibel har lært, at en Kristi Tjenestkal efter sin Herres Bud være langmodig og „dygtig til at lære Andre“, og fordi jeg er overbevist om, at han hører til den guddommelige Herres og Mesters ægte, tro Tjenere.

Stedse din
M. C.“

Marie gav Joseph Billetten, og lod ham love sig ikke at komme tilbage uden Svar. Da hun atter var alene med sin Moder og Katharine, begyndte disse, som kedvanlig, at rose Dormer.

„I Sandhed“, sagde Mrs. Clarenham, „vi ville engang have meget at staa til Ansvar for, hvis vi ikke fore os en saa hoit begavet aandelig Leders Undervisning til Nytte.“

Marie synes endelig ogsaa at have opdaget hans Fortjenester“, bemærkede Katharine noget spydig, „og ham synes det at være overordentlig magtpaaliggende, at vinde hendes Agtelse og Fortrolighed.“

„En god Hyrde søger at gjøre Græsgangen behagelig for alle sin Lam“, sagde Mrs. Clarenham i en formildende Tone.

„Og de arme Lam, for hvem den er dyrebare, og som har opofret Alt for den, maa formodentlig være tilfredse uden Hyrdens Kjærlighed“, svarede Katharine, idet Uwilliens Laarer traadte hende i Zinene.

„Katharine, mit kjære Barn, kan du have nogen anden Følelse end Glædens, naar du ser, at Pater Klemens gjør sig Umage for at erhverve sig den Plads i din Søsters Fortrolighed, som Pater Dionys hidtil besad? Han kan ikke misbillige hendes Bedrøvelse over Adskillelsen fra hendes gode, gamle Skriftefader.

Han ved, at du har været mindre hjemme og derfor var mindre bekendt og fortrolig med vor gamle Ven; derfor havde han heller ingen Vanskelighed ved at erstatte hans Plads hos dig. Han er meget god, at han ved saadan vindende Venlighed søger at bevæge din Søster til at skjænke ham Tiltro som hendes Sjælesørger og som Hyrde for den lille forfulgte Hjord.“

„O“, sagde Marie, „det er en beklagelig Sjælehyrde, som ikke besidder Kjærlighed, Opmærksomhed og Venlighed nok til at tilfredsstille den hele Hjord. Kjære Moder, kjære Katharine, der gives kun en Hyrde, der besidder alt dette i allerhøieste Grad, der er alskjærlig, albarnehjertig, almægtig, allestedsnærberende. O sikkerlig, sikkerlig, kjære Moder, overlade vi Katholiker vore Sjæle altfor ubetinget til vore Medsynderes Veiledning.“

„Vore Medsynderes?“ gjentog Mrs. Clarenham ganske forbausset. „Vi underkaste os jo kun forsaavidt syndige Mennefters Veiledning, min Kjære, som de dertil ere forordnede og befuldmægtigede af Kirken, der ikke kan feile. Vi underkaste os altsaa Kirken, mit Barn! Du synes at være kommen ind i selsomme Vildfarelser.“

„Hvad er da Kirken andet, Moder, end et Antal af Mænd og Kvinder, som ere forløste af Kristus, og ved hans Helligaand ere satte istand til stedse bedre at beherske sine syndige Tilbøieligheder, og ved en stedse tiltagende Helliggjørelse forberedes til evigt at bo hos ham.“

„Antaget, min Pige, at det forholder sig saa?“

„Nu, kjære Moder, hvorledes kan da en af disse syndige Mennefter være useilbar?“

„De ere ikke useilbare som Indvilder, min Bedste, men formedelst deres Embede. Useilbarhed blev forlenet Kirken

Forstandere af Kristus, og afhænger ikke af deres Karakter, som beklæde dette Embede."

"Men beraabe ikke vor Kirkes Forstandere sig paa Skriften, for at bevise Sandheden af det, de sige?"

"Jo vist, kjære Barn!"

"Men, kjære Moder, var det dig aldrig paafaldende, at det er meget ligt et System af — hvad skal jeg kalde det — af Bedrageri, at ville opretholde Noget, hvortil de vide, at de ingen bestemt Bemyndigelse have i Skriften, at gjøre det til en Samvittighedsag, at Ingen uden Præster — Ingen uden dem, i hvis Interesse det er at opretholde dette Bedrageri — maa læse og bedømme de Skrifter, i hvilken deres Autoritet efter deres Paastand skal være begrundet?"

Her reiste Katharine sig. „Kjære Moder, vil du tillade mig at gaa bort?" sagede hun i en alvorlig Tone. „Det er mig pinkligt at høre Marie tale saaledes."

"Du skulde heller gjendrive mig", sagede Marie smilende.

"Nei", sagede Mrs. Clarendon, „det ville vi overlade til Pater Clemens, og du behøver ikke at forlade Værelset, Katharine, thi saadanne Ytringer ere ligesaa smertelige for mig som for dig. Jeg har allerede hørt formeget deraf idag. Joseph har i Formiddag talt med mig over en Time i samme Tone. Et Par Samtaler med hans Fætter Ernst Montague synes igjen at have forstaaet denne den samme Indsigelse paa din Broder, som han allerede som Dreng saa fuldkommen besad, og som jeg haabede at tilintetgjøre derved, at jeg indvilgede i at stilles fra min eneste Søn i hele fem Aar. Jeg kan kun med Skræk tænke paa de mulige Følger af hans Indsigelse."

"Men er du i religiøs Henseende, Moder?"

"Ja vist, min kjære. I hvilken anden Henseende kunde jeg frygte Ernst Montagues Indsigelse? Jeg kjender ingen ung Mand, som i andre Henseender staar saa høit anseet hos mig, som han."

"Den Overvægt, som du nævnte, kjære Moder, er maasse Sandhedens Overvægt over Bildfarelsen."

"Hermed gjør du virkelig min Forstand en stjern Kompliment, Marie", sagede Mrs. Clarendon. „Ogsaa jeg har en meget dyrebær Veninde, som er Protestant. Ofte har vi stredet med hinanden, men aldrig har den protestantiske Sandhed overvundet mine katolske Bildfarelser. Jeg haabede, at mine Børn vilde være ligesaa standhaftige, men nu begynder jeg at frygte det Modsatte."

"Kjære Moder, maa jeg gjøre dig et Spørgsmaal?"

"Ja vist, mit Barn."

"Gives der i den hele Kreds af dine katolske og protestantiske Bekjendte en eneste Person — Religionen, Handlingernes Motiv ville vi nu ikke tage Hensyn til — der i enhver Henseende er saa god og elskværdig som Lady Montague?"

"Det kan jeg strax besvare dig: der gives Ingen. Jeg vil ikke forlange af dig, at du ikke skal tage Hensyn til hendes Religion, thi Lady Montagues Karakter kunde ikke være, hvad den er, hvis den kristelige Religion ikke havde dannet den. Ydmyghed, det vil sige, en sand, vedvarende Følelse af hendes Uværdighed og Svaghed, inderlig Kjærlighed til Gud, hendes Frelser, og det Ønske at have hans Gode for Die i al sin Wandel, — dette er Hovedtræk i hendes Karakter, og bliver det daglig mere."

Her stod Katharine op og forlod Værelset.

"Din Søster hører ikke gjerne, at jeg

paa denne Maade roser en Kjætterske", vedblev Mrs. Clarenham; „men jeg kan ikke anderledes besvare dit Spørgsmaal, naar jeg skal være retfærdig.“

„Maa jeg atter spørge, Moder?“

„Spørg om hvad du vil, kjære Barn!“

„Tror du da virkelig, kjære Moder, at Lady Montague, som elsker Gud saa inderlig, som saa ydmyg sætter sin Fortrosthed til Kristus, saa ligefrem søger at gjøre hans Villie, som er saa kjærlig mod Alle, saa velgjørende mod de Fattige — tror du, at hun, fordi hun ved Læsning i Skriften ingen Beviser finder for vor Kirkes Fordringer paa Enebesiddelsen af Sandhed og Ufeilbarhed og derfor forkaster disse Fordringer og ikke vil antage nogen af dens Lærdomme, — som hun ikke finder i Skriften — tror du, at hun, fordi hun saa nøie holder sig til Guds Aabenbaring, skal blive evig fortabt?“

„Jeg haaber, kjære Barn, at hun, før sin Dvergang til en anden Tilværelse, skal erkjende sine Vildfarelser og vende tilbage til den sande Kirkes Skjød.“

„Men hvis hun nu ikke gjør det, Moder?“

„Du kan tro, at jeg med Hensyn til en Person, som jeg elsker saa høit, allerede ofte har gjort mig Umage for at finde et Svar paa dette Spørgsmaal. Pater Dionys undgik steds at give mig et direkte Svar, og dette gjorde han, fordi han nødvendig vilde foraarjage mig Rummer; men jeg saa tydelig hans Mening. Og saa Pater Klemens har jeg allerede spurgt derom. Han forelæste mig Kirkens Udsagn over dette Punkt, at der udenfor den katholske Kirke ingen Salighed gives. Videre vilde han ikke gaa ind paa den Gjenstand. Det syntes at være ham meget smerteligt, og han bad mig indstændigt ikke at forsøge paa at bortdrage det Forhæng, med hvilket Gud i

Maade har tilhyllet Fremtiden for os, men inderlig og uafslædig at bede for min Veninde, og overlade det Øvrige til Gud.“

„Men kjære Moder, det er ikke Gud, som i en saa vigtig Sag har tilhyllet Fremtiden for os, thi Guds Ord siger udtrykkelig: „De, som tro paa Kristus, skulle ikke fortabes;“ og Paulus formaner dem, hvis Venner ere hensovede i Kristo, at de ikke skulle sørge som de, der intet Haab have; thi „naar Kristus aabenbares, saa skulle ogsaa de aabenbares med ham i Herlighed.“ Og den Tro, som er virksom i Kjærlighed, er det eneste Kjendetegn, som det Nye Testamente angiver paa den, der skal ansees for et Guds Barn. I Sandhed, kjære Moder, vor Kirke lærer mange bedrøvelige Ting, hvorom der Intet staar i Bibelen.“

„Mit kjære Barn“, sagde Mrs. Clarenham i en kjærlig Tone, „jeg beder dig at være paa din Post mod den Selvflokskab, der er unge Mennesker saa egen. Du har lært nogle Bibelsteder af din Fætter og Kusine, og tror nu at være dygtig til at bedømme de vanskeligste, hemmelighedsfuldeste Ting. Betro dig til Pater Klemens, hold Intet af, hvad der angaar aandelige Sager, hemmeligt for ham, du vil da snart lære, at du endnu er et umyndigt Barn, hvad Kundskaben angaar. Dog, vi ville ikke tale mere om denne Gjenstand.“

Marie underkastede sig kun ugjerne dette Forbud, thi nu havde ingen anden Gjenstand Interesse for hende, og Tiden syntes at blive hende usædvanlig lang, da hun søgte at tale om andre Ting, medens hendes Tanker steds vendte tilbage til religiøse Gjenstande.

Da Eftermiddagen næsten var tilende, satte hun sig ved Vinduet, for at vente paa Josephs Tilbagekomst, men omend-

ffjönt hun bestandig anstrengte sine Vine for at se ham komme i den yderste Ende af Parken, saa kom dog Tusmørket og derpaa det klare Maaneftin, før hun saa noget levende Væsen. Endelig nærmede sig langsomt to Stikkelfær, hvis lange Skjgger en Tidlang lod hende i Tvivl, om der ikke var endnu flere med dem. De stode ofte stille, og syntes at tale sammen med stor Livlighed. De kom stedse nærmere og stode derpaa atter stille, medens de talte sammen, indtil de kun vare et Par Skridt fra Huset, hvorpaa den Ene, efter at han ved sine livlige Gæberder havde vist, at den Gjenstand, hvorom de underholdt sig, var af stor Interesse for ham, hjertelig rystede sin Ledfagers Haand, vendte derpaa om, og ilede tilbage gennem Parken. Den Anden stod en Tidlang stille og saa efter ham.

„Det er Joseph“, sagde Marie, idet hun forlod Værelset for at gaa ham imøde og modtage det fra Dr. Lowter længselsfuldt ventede Svar paa hendes Spørgsmaal. Joseph kom langsomt op ad Trappen, da hun aabnede Salsdøren.

„Hvor silde du kommer, kjære Joseph! Har du Svar til mig? Hvem var det, som fulgte med dig?“

„Ja, jeg bringer Svar. Det var min Ven, det var Ernst Montague, der kom med mig. Her er dit Svar.“

Marie tog det hurtigt og ilede til sit Værelse. Det var en stor Paffe, og da hun aabnede den, fandt hun en Billet fra Adeline, et Brev fra Dr. Lowter og et Nytestamente.

Marie henslød i Taarer, da hun aabnede det sidste. Det syntes hende, som om en naadig Gud havde sendt hende det; hun knælede strax ned og udgjød sig i en varm Takkebøn, lagde det derpaa omhyggelig paa det Sted, hvor hun pleiede at gjemme det, som hun havde udleveret,

og aabnede derpaa Dr. Lowters Brev, der lod saaledes:

„Spørg De ikke, min kjære Miss, hvor den protestantiske Kirke var for tre Hundrede Aar siden, men hvor den Kirkes Egenstaber ere at finde, som Gud selv erklærer for den sande Kirke, den Kirke som tilbeder ham i Aand og Sandhed. Den sande Kirke maa stedse have de samme Egenstaber. Gud har ikke ladet os mangle Midler til at lære at kjende, hvilke disse Egenstaber ere. Hans Aand har klart bekræftet dem i Sandhedens Bog; og omendffjönt flere Kirkesamfund paaftaa udelukkende at have Ret til at kaldes den sande Kirke, saa bliver dog Beskrivelsen af de Mennefters Karakter, som alene danner den sande Kirke, stedse den samme, og efter denne vil paa hin Dag, naar vi Alle skulle fremstilles for Kristi Domstol, alle Fordringer blive bedømte. Protestant min kjære Miss, er kun et Navn, som i Begyndelsen af det firtende Aarhundrede (1529) blev givet de Kristne, som protesterede mod den romerske Kirkes skriftstridige Lærdomme og Misbrug. Saadanne Sandhedens Vidner har der altid været, siden den først blev prædiket, og den frasalbne romerske Kirke vil paa Dommens Dag komme til at aflægge Regnskab for Tusinders Blod. Dog har denne falske Kirke med al den Magt, som den engang besad, Intet kunnet udrette mod Sandheden. Jeg ved, at det Spørgsmaal, som De har bedt mig om Svar paa, pleier af den romerske Geistlighed at forelægges dem, som begynde at indse, at den romerske Kirke ikke kan bevise alle sine Lærdomme af Skriften. Deres Præster kunne ikke anføre Skriften som deres Autoritet, derfor be- raabe de sig paa Traditionen og deres Kirkes høie Ælde og finde derved hyppigt et bekæmt Middel til at sætte en Grændse for alle Efterforskninger. Thi

hvilket Arbejde vilde det ikke blive, naar man var nødt til at gjøre sig bekendt med fjorten Aarhundreders Stridigheder, inden man kunde afgjøre dette vigtige Punkt. For et Fruentimmer er dette umuligt. Jeg tror imidlertid, at saa Ord ville være tilstrækkelige til at overbevise Dem om, paa hvilken svag Grund den Religion inaa være baseret, som for at bevise sin Sandhed beraaber sig paa sin høie Alder. Naar Alderen skulde være et Bevis for Sandheden, saa ere Muhameds Paastaaende omtrent af samme Alder som de romerske Biskoppers Fordring paa Overherredømmet over de øvrige kristelige Kirker. Begge begyndte i det syvende Aarhundrede, og Muhameds Branglære er af langt høiere Alder end mange af de Værdomme, som nu udgjøre en Del af de Troesartikler, som den romerske Kirke erklærer nødvendige til Sælgelighed. Messen og Skjærtilben er to af disse, først i den nyere Tid opkomne Værdomme. Fremdeles: Dersom stort Antal, Enhed og Magt til ved blodige Forfølgelser at undertrykke Bøfjenderne af en anden Tro, er et Bevis for, at en Klasse Mennesker ere i Besiddelse af Sandheden, saa kunne Muhameds Tilhængere anføre alt dette for sig i en høiere Grad, end den romerske Kirke. Hvor urimeligt er det da ikke at ville støtte sin Paastand om at være den sande Kirke paa saadanne løse Grunde som de, det mest vildfarende Religionsystem med samme Ret kan anføre for sig! Og er det ikke endnu langt urimeligere, naar netop de selvsamme Skrifter, paa hvilke den romerske Kirke fornemmelig søger at begrunde sin Fordring paa at være en Kirke, befinde sig i deres Hænder, som modsætte sig dens Vildfarelser og Fordærvelse, og som bevise deres Beskyldninger mod den af disse samme Skrifter, medens den finder det nødvendigt for sin

Existens at forhindre sine egne Medlemmer fra at læse dem!

Deres aandelige Fører vil sandsynligvis sige Dem, at den romerske Kirke har modtaget Sandheden umiddelbar af Apostlerne, navnlig af Petrus, som — saa vil han sige Dem — har været Biskop i Rom, og har testamenteret den Magt, som han havde modtaget af Kristus, til sine Efterfølgere, Biskopperne i Rom. Protestanterne indrømme Intet af Alt dette. De paastaa endog, at den romerske Kirke ikke kan bevise, at Petrus nogenstunde har været Biskop i Rom, og Protestanterne, min kjære Mijs, ere lige saa lærde og ligesaa vel istand til at kjende Sandheden, som Katholikerne.

Maaſte burde jeg minde en Katholik om, at der kun gives en Vei, paa hvilken man kan komme til Sandheden i saadanne Ting, nemlig den historiske. Den romerske Kirke vover ikke mere i sine Stridigheder med Protestanterne at beraabe sig paa Undergjærninger. Saadanne Bedragerier indskrænke sig nu til Klostrene og de mest Uvidende i den romerske Kirke. Protestanterne støtte sig paa historiske Kjendsgjærninger, naar de paastaa, at den romerske Kirke allerede i flere Aarhundreder ingen Sighed mere har havt med Kirken paa Apostlernes og deres Disciples Tid, og beraabe sig derved paa den Beretning, som vi finde i det Nye Testamente om den første Kirkes Tilstand; og den romerske Geistlighed udsætter sig for en stærk Mistanke, naar den nægter de U lærde at bedømme deres Fordringer efter denne Regel. De protestantiske Geistlige ville ikke bedømmes efter nogen anden Regel.

De vil heraf kunne se, min kjære Mijs, hvor høist forskjellig den Stilling er, i hvilken de protestantiske Geistlige og de katholske Præster blive satte. Den protestantiske Geistlige peger alene paa Guds

Ord, naar han vil bevise enten Sandheden af de Lærdomme, han indskærper, — eller sin Ret til at forlange Tiltro, — eller sin Fuldmagt til at fordre Deres Lydigbed. Den papistiske Præst derimod beraaber sig kun paa sin Kirkes Autoritet eller paa Skriften, saaledes som den udlægges af denne Kirke. Og hvad er da Kirken efter en katholsk Præst's Ide? Spørg De Deres Sjælesørger derom. Han vil maaste ikke sige Dem, at hvormegen Endrægtighed, der end fordres af Folket med Hensyn til Antagelsen af de Lærdomme, som den romerske Kirkes Hoveder finde for godt at foreskrive det, saa eksisterer der dog ingen Enhed og Overensstemmelse imellem disse Hoveder selv med Hensyn til Besvarelsen af det Spørgsmaal: „hvorpaa grunder sig den romerske Kirkes Autoritet og Ufeilbarhed?“ Nogle Geistlige paastaa, at den beror paa Paven, Andre paa de af Paven sammenkaldte og autoriserede almindelige Kirkeforsamlinger, atter Andre paa de almindelige Kirkeforsamlinger, enten de ere sammenkaldte og autoriserede af Paven eller ei. Til Bevis paa, at den romerske Kirkes Hoveder selv ikke i Sandhed tro, at Ufeilbarheden beror paa Noget af dette, vil jeg kun anføre, at Paver og Concilier tilfammen have forkastet tidligere Pavers og Conciliers Beslutninger; det Samme har Paver uden Concilier, og Concilier uden Paver gjort. Ja, min kjære Mijs, denne ubegrændsede Ufeilbarhed, dette bedragerste Blændværk er det, som De, efter Deres Sjælesørgers Billie, skal underkaste Dem istedetfor at underkaste Dem Skriften, som dog alle Deres Geistlige anerkjende som en guddommelig Aabenbaring. Læs De selv den hellige Skrift, min kjære Mijs, den er ikke bestemt blot for Lærde. Var dette Tilfældet, saa maatte et stort Antal romerske Præster, som ere betroede Sjæle-

førgen, udelukkes fra dens Læsning; thi enhver dannet, enhver vel opdraget Person, s. Gr. Deres Broder eller De selv, er vistnok bedre undervist end mange iblandt dem. Lad De Dem ikke imponere ved høitflingende Talemaader. Var De virkelig ret fortrolig med Bibelen og besjælet af dens rene Aand, saa vilde den romerske Kirkes hele Bygning forekomme Dem, som alle andre Bibel-Kristne, som et høist verdsligt System, der bliver opretholdt ved jordist Magt, gjort tillokkende ved jordist Glands og regjeret ved jordiste Midler. Jordiste Ting frembydes for de Geistliges Eregjerrighed, og jo høiere disse stige, jo mere omgives de med blot jordist Glands, indtil de endelig naa det Trin, hvor vi finde ham, der kalder sig Kirken's Hoved, Kristi Statholder paa Jorden — hans Statholder, der ikke havde det, han kunde hvile sit Hoved paa — i sit pragtfulde Pallads, omgivet af Alt, hvad hedenst Kunst kan gjøre for at gjøre deres Afgunders Laster eller forgubede Menneskers Ufftheligheder behagelige. I saadanne Omgivelser hersker Paven over den romerske Kirke og bliver af alle Bibel-Kristne holdt for et Værktøi for Mørkheds Fyrste eller for den virkelige Antikrist.

Jeg sender Dem hermed et Nytestamente. Tænk paa, min dyrebare Mijs, at hvert Ord deri er indgivet af Gud. Den deri aabenbarede Salighedsvei er den eneste af Gud aabenbarede Vei. Det er en Vei, som enhver Oprigtig vil kunne finde; søg De den selv. Se efter deri, om Kristus har befalet Apostlerne, eller disse sine Disciple at forholde Folket Skriften; og naar De finder, at Petrus — som Deres Kirke ivertimod Skriften ophøier over de andre Apostler — naar De finder, at han formaner dem, til hvulke hans første Brev er stilet,

at de skulde være begjærlige efter Guds Ords uforfalskede Mælk, som nyfødte Børn, paa det at de kunde vore ved den, saa bedou De selv, om Deres Sjælesjoger byder Dem denne Næring for Deres Sjæl. De behøver kun at gjøre Dem selv det Spørgsmaal: „Skal jeg sætte Tillid til Guds eget Ord, saaledes som det er optegnet af hans inspirerede Tjenere, for at saa Kundskab om hans Bæsen og Villie, eller meget mere fæste Tid til min Præsts Ord, der siger mig, at han giver mig den rette Udlæggelse af Guds Ord, men derhos hverken tillader mig at læse det eller giver mig en tilfredsstillende Forklaring over, hvorpaa denne Fortolknings Ufeilbarhed, som jeg skal bygge min Sjæls Salighed paa, grunder sig?“

Jeg beder Dem indstændig, kjære Mijs, at bede Gud, at han vil sætte Dem istand til at træffe det rette Valg. Jeg vil forene mine Bønner med Deres, om at han vil sætte Dem istand til at træffe det Valg, som er ham behageligt, og forlene Dem Kraft til at blive fast derved. Jeg anbefaler Dem til hans Kjærlighed og Forelse. Gaaelster dem, som elste ham, og han har i sit Ord lovet, at de som tidlig søge ham, skulde finde ham.

Deres oprigtige Ven

Thomas Lowter.“

Marie gjennemlæste dette Brev hurtigt, men med stor Opmærksomhed. Hendes Beslutning, efter at hun havde læst det, var snart fattet. „Jeg vil i intet Tilfælde skrive for Pater Clemens“, sagde hun, og skrev strax følgende Linier til Dørner:

„Tilgiv mig, Fader, at jeg forandigede Dem til at tro, at jeg imorgen tidlig vilde skrive for Dem. Jeg kan ikke. Jeg maa gjøre, hvad der synes mig at være Guds Villie, hvad ogsaa Følgerne deraf maa blive. Jeg mener

ogsaa, at jeg bør sige Dem, at jeg, som jeg tror, ved det guddommelige Forsyns Styrelse, har faaet et Nøtestamente. Jeg vilde ikke gjerne skuffe Dem, Fader! O, naar De dog selv vilde undervise mig i denne hellige Bog!

Marie Clarenham.“

Det var saa silde, da Marie havde sluttet denne Billet, at hun hvert Dieblif ventede at høre Kloffen ringe til Aftenbøn. Dette stede dog ikke, og hun havde derfor endnu Tid til at læse følgende Brev fra Adeline:

„Jeg har ndrettet dit Grinde hos Dr. Lowter, kjære Marie, og han har just nu sendt din Broder sit Svar. Han fortalte mig, at han ogsaa havde sendt dig et Nøtestamente. Læs det, kjære Marie, jeg beder dig; ellers kan du ikke forstaa, hvad Dr. Lowter har skrevet til dig. O, min kjære Veninde, hvor ubegribeligt synes det mig, at Nogen skulde vide, at der gives en Aabenbaring fra Gud, Skaberens, Opholderens, alle Menneskers Dommer, — og dog slaa sig til Ro uden at have læst, gjennemforsket og studeret denne Aabenbaring. David siger om den lille Del deraf, som man havde paa hans Tid, at den var en Lygte for hans Fod og et Lys paa hans Sti; den vederbræger Hjertet og gjør Daarerne vise; Herrens Tale er reiner end Sølv, der er lutret i Kjedelen, der er hvid Gange lutret; det er sødere end Honning og Honninglage, og glæder Hjertet. Hvor meget fuldstændigere og kosteligere er ikke Aabenbaringen i vore Dage!

Tilgiv Dr. Lowter, kjære Marie, om han skulde have bejst sig af haarde Udtryk mod din Kirke, hvilket jeg frægter, han har; thi han har den Grundsetning stedse lige ud at sige, hvad han holder for Sandhed i denne Sag, med hvem han saa end taler. Lev vel, dyrebareste Marie!

Stedse din
Adeline Montague.“

Neppe havde Marie læst denne Billet, for der blev ringet. Hun lagde derfor Dr. Løyters Brev tilside, tog Billetten til Dormer, og ilede til Kapellet.

Her var den hele Familie og flere Folk, der boede i Nærheden af Slottet, forsamlede. Dormer forelæste Bonner en halv Times Tid med andægtig Stemme og Gebærder. Folket syntes at høre til i en tilbedende Stilling; men hos Alle undtagen hos Joseph og Dormer var Herte og Aand uirksom, thi næsten hver Bøn var latinist. Maries og sandsynligvis alle Tilstedeværendes Tanter,

med Undtagelse af Dormers og Josephs, vare beskæftigede med de Gjenstande, som før Andagtsens Begyndelse havde været de interessanteste for dem.

Endelig sluttedes den ufrugtbare Gudstjeneste, og Alle gik langsomt ud af Kapellet.

Dormer indfandt sig sjelden efter Aftensmaaltidet hos Familien. Da han denne Aften høflig ønskede dem Alle en god Nat, gav Marie ham sin Billet i Haanden og ilede derpaa hurtigt bort, for at undgaa de Spørgsmaal, han maaste vilde gjøre hende.

(Fortsættes).

To Smaaftykker*).

I. Hvad hedte den barmhjertige Samaritan.

Den bekendte Præst Oberlin fortæller følgende: „Da jeg var Kandidat, gik jeg en Dag fra Strasburg til Byen N., der ligger nogle Mile borte. Det var midt om Vinteren, og Is og Sne havde næsten gjort alle Veie usfarbare. Da jeg var kommen omtrent Halvveien og var midt i Bjergene, jeg skulde over, blev jeg i den Grad træt og søvrig, at jeg ikke længere kunde holde mig paa Benene. Jeg vidste, at det var den visse Død, hvis jeg faldt i Søvn; jeg befalede min Aand i Guds Hænder, thi jeg havde ingen Kræfter til at staa imod med, og sov snart ind. Bludselig, jeg ved ikke, hvor længe jeg havde ligget, grebes jeg af en fast Haand og vaagne. Foran mig stod en Fragtmand i en blaa Bluse; hans Vogn stod et Par Skridt fra ham. Han gav mig noget Vin at

drkke og gned mine frosne Lemmer, og det lykkedes ham at faa mig paa Benene igjen. Han hjalp mig derpaa op paa sin Vogn og førte mig til nærmeste Landskby. Her takkede jeg min ubekjendte Redningsmand paa det Hjerteligste og vilde give ham en Belønning i Haanden; men han vilde ingen Penge modtage. „Det er min Pligt at hjælpe min Næste i Nød og Fare; jeg gjør det med Glæde og kan ikke modtage nogen Belønning derfor“, sagde han.

„Nævn mig saa idetmindste Deres Navn“, sagde jeg, „at jeg kan indbesfatte Dem i mine Bønner til Gud.“

Ogsaa dette negtede han, idet han smilende sagde: „Jeg ser at De er en Theolog; sig mig nu, hvad hedte den barmhjertige Samaritan? Dette Spørgsmaal kunde jeg ikke besvare, da hans Navn ikke er nævnt i Bibelen og hidtil har været ubekjendt.“

*) Fra „Søndagsbladet“, udgivet i Sanbejjord af N. K. Kristensen.

„Da det lader til, at De ikke kan sige det,“ vedblev han efter en Pause, „saa tillader De nok ogsaa, at mit Navn er Dem ubekjendt“.

Med disse Ord skiltes vi; han drev paa sine Heste og kjørte hurtigt bort.

II. Sønnen i rette Tid.

I Sverige var efter dette Lands Skik en gammel Skolelærer bleven indkaldt til Seminariet, hvor han i en skriftlig Opsats skulde gjøre Rede for de Erfaringer, han i sin Tjenestetid havde gjort. Han var en ærlig, enfoldig Mand, af Haandværk egentlig Smedfer, men underviste derhos om Vinteren Byens Børn i, hvad han selv kunde. Efterat han nu fra Morgen til Aften havde arbejdet paa sin Opsats, indleverede han følgende:

„Jeg bor i en liden By, fem Mil fra nærmeste Jernbane, halsojette Mil fra nærmeste Stad. Rejsende kommer aldrig til os, ligesaa lidt som Aviser. Det Blad, hvori Regjeringens Kundgjørelser indrykkes, læses af nogle hos Lensmanden, naar de om Søndagen besøger Kirken, der ligger en Mil borte, men det er ikke ret mange, der gjør det. Derfor har jeg ikke kunnet gjøre mange Erfaringer i min Tjenestetid; men en kan jeg dog omtale. To Sødkende, en Gut paa fire og en Pige paa fem Aar, legede for nogle Aar siden ved Aaen nedensfor Møllen og satte sig tilsidst i et Kar, der stod i Vandet for at tættes. Ved Børnernes Bevægelse begyndte Karret at drive og fulgte langsomt med Vandets Løb helt ud i Søen, hvor Aaen har sit Udlob. Ingen havde seet, hvad Børnene foretog sig, og først om Aftenen saavne man dem. Forældrene og Naboerne søgte forgjæves efter dem til langt ud paa Natten, og tilsidst troede man, at Børnene maatte være omkomne. Men deres Moder var en from Kvinde, hun

streg ikke, uagtet hun var ligbleg af Angst, men hun „gik i sit Kammer, lukkede sin Dør“, og man hørte hende her af og til tale høit til En, som Ingen saa. Og tilsidst kunde hun sige sit Amen i Troens Overbevisning.

Men tidlig om Morgenen næste Dag opdagede nogle Fiskere et Kar, som drev omkring midt ude paa Søen, og de fandt deri begge Børnene sovende; de bragte dem hjem, til de ængstede Forældres store Glæde. Men Fiskerne og alle Folk i Byen forstod meget godt, hvorfor Herren havde ladet komme over Børnene en saa dyb og fast Søvn, der varede hele Natten, og i hvilken de vare blevne lufede ved Karrets sagte og jevne Bevægelse paa Vandet, inden de kom ud paa Søen. Thi, havde de været vaagne, saa havde de i deres Angst og Uro ikke kunnet holde sig stille i det usikre Færtøi, og det var sikkert kantret med dem, om Ligevægten var bleven det mindste forstyrret. Samme Dag sang Børnene ved Morgenbønnen i Skolen den Psalme:

Vi takke dig saa hjertelig,
O, Gud og Fader kjær,
At vi paa Legem og paa Sjæl
Saa vel bevared' ere,
Fjer dog, at i denne Nat
Vi sov saa trygt og roligt, osv.

Devefter fortalte jeg om Stormen paa Søen, som den Herre Jesus havde stillet, og endelig om de to Børns Frelse, hvis Moder sad i Skolestuen med Børnene paa sit Skjød. Derpaa sang vi Alle: „Nu takker alle Gud“, og under hele Psalmen hørte man tydelig Moderens Stemme, indtil mod Slutningen; da begyndte hun at græde, og alle Børnene med hende, saa at jeg alene maatte synge det tredie Vers. Og denne har været den vigtigste Begivenhed i hele min Tid som Skolelærer.“

Gustav Vasas Historie.

(Efter Anders Fryxell och M. Birkeland.

(Fortsættelse).

Femtende Kapitel.

Om Arvid Vestgothe og Severin Norby.

Arvid Vestgothe var imidlertid draget ned i Östergötland og havde der samlet en vældig Skare, med hvilken han begyndte at beleire Stegeborg. Snart kom Hr. Severin Norby seilende did med nogle Skibe for at standse Beleiringen og førte tre Hundrede Ryttere i Land. Men den modige Arvid Vestgothe, som alene havde otte og tredive Ryttere og tre Roder Knegte, angreb Danstjerne, inden de kom i fuld Orden, og gjorde det med saadan Hestighed, at Fienden og deriblandt den tapre Norby selv i en Hast maatte kaste sig med sine Heste tilbage i Suen og søge at undslippe paa Vaadene. En svensk Hofmand, Knut den lille, red efter Norby langt ud i Vandet, gav ham fire dygtige Slag med sin Staalbue paa Hjelmen og vilde tvinge ham til at give sig fangen. Norby reddedes dog af sine Folk; men neppe var han kommen op i Vaaden, forend han vendte sig om og bød Knut den lille „ti Mands Sold, om han vilde gaa over i Norbys Tjeneste.“ Selv en Helt vidste han at vurdere Helte. Men Knut den lille vidste ogsaa at vurdere Trostak og Fædreland mere end Guld. Norbys Tilbud blev ei antaget. Efter Norby havde bortført de svenske Befalingsmænd, som han mistroede, og sat en tydsk Mand Berendt von Melen til Slotsherre i deres Sted paa Stegeborg, seilede han atter bort for paa andre Steder at fremme sin Konges Sag.

Arvid Vestgothe fortsatte dog standhaftigt Beleiringen, og i Slutningen af

Maret, den 18de Decbr. 1521, nødtes Berendt von Melen til at overgive Fæstningen, hvorefter han selv gik i Gustavs Tjeneste. Nogle Dage efter Slottets Overgang, det var selve Juleaften, kom Severin Norby med sin Flaade ind i Skjærene der udenfor i den Hensigt at undsætte Borgen med Mad og Mandskab. Da Arvid Vestgothe mærkede, at Norby ei vidste Noget om Slottets Overgivelse, besluttede han ved List at tage hele Hr. Severins Hob. Ved Eiterssjund udenfor den Vig, som gaar ind til Slottet, gjorde han derfor Norby temmelig stærk Modstand, ligesom om han frygtede for, at Norby skulde hjælpe von Melen. Tilslidst trængte dog Norbys Skibe sig frem og nærmede sig Stegeborg. Han sendte fire Mænd i en Baad foran sig til Slottet. Disse satte en Hat paa et langt Spyd og holdt den høit over Vaaden som et Tegn til Undsættning. Men da de nærmede sig Slottet, var der en blandt Borgfolket, som, uvidende om Listen, skjød ned den opsatte Hat. Sendebudene mærkede da Uraad, vendte skyndsomt om til Norby og underrettede ham om, hvorledes Alt forholdt sig. Uden dette forhastede Skud var visseelig haade han og hans Folk her blevet fanget. Dog blev Tilbagetoget dem dyrt. Over sex hundrede Mand tabte Danstjerne, inden de formaadede at slaa sig ud gjennem Eiterssjund hvilket Arvid Vestgothe nu for fuldt Alvor forsvarede. Blot tretten Svenske vare faldne. Arvid Vestgothe harmedes over, at Norby var undkommet; men hans Mænd drog ind paa Stegeborg og holdt sig der lystige med allehaande Morstak,

som de mente at have fortjent ved den hurtige Leg, de havde holdt med Fjenderne.

Syrtende Kapitel.

Stockholms Beleiring.

Vinteren mellem 1521 og 1522 blev Stockholm indespærret ved flere Leire rundt omkring. Den største Stæde led Danskerne dog af Peder Fredag, som laa paa Lofsøen og affaar al Tilførsel fra Mælaren. Om Juleaften, det var sannen Dag som Arvid Bestgothe holdt den blodige Leg med Severin Norby ved Stegeborg, besluttede Danskerne at gjøre et Udfald mod Lofsøen og, som de sagde, „gjæste Peder Fredag og smage hans Juletonde.“ I den mørke Nat roede de did med femten Hundrede Mand. Men Peder Fredag fik forud Efterretning om deres Tog. Han holdt derfor uforberedt sin Trop, skjønt ei mere end fire hundrede og femti Mand, i Beredskab; sexten blandt dem gav han Jægerhorn og udstillede dem her og der mellem Fjeldene med Befaling til, saasnart de horte blæse i Leiren, at blæse i sine Horn og larne saa meget, de formaede. Sagte kom Danskerne roende til Stranden, sagte stege de ud af sine Baade og Fartøier i den Hensigt at overraske og aldeles ødelægge Peder Fredag; men hurtigt, inden de kom i nogen Orden, lod denne blæse i Hornene og styrkede med sine Stridsmænd over dem. Karlene i Skoven begyndte ogsaa at blæse heftigt, saa at Lofsøen og Nockebjergene gjenlød deraf. Danskerne, som fandt de Svenske beredte og ei vidste Andet, end at der var en Krigerhob for hvert Jægerhorn, troede sig forraadte. Uden at tænke paa nogen Modstand, skyndte de sig tilbage til sine Skibe. Men det var mørkt, og Svenskerne trængte haardt paa. To Hundrede

Danske bleve nedhuggede, mange jagedes ud i Vandet og druknede, og de øvrige kom i en uheldig og forvirret Tilstand tilbage til Stockholm.

Tilstanden der var bedrøvelig. Didrik Slaghøf, som skulde føre hele Regjeringen i Sverige og var hovmodig over sin store Lykke, dertil grum og nedrig, hadedes af Danskerne, men endnu mere af Svenskerne, som i ham saa Dphavsmanden til Stockholms Blodbod. Danskerne indbildte sig derfor, at Oprøret skulde standse, om denne Mand straffedes. Han lod derfor, som om han traadte i Fængsel, og hermed tog hans Regjering i Sverige en Ende; men med det Samme blev der ogsaa Ende paa al Orden i Byen. De fremmede Knegte, som ei fik sin Sold, streifede omkring og forøvede alskens Voldsomheder. Gorius Holst med otteti Tydskere gjorde, hvad han vilde blandt Borgerskabet, og Mange rømte bort af Frygt for Mishandling og Mord. Husene stode øde. Ingen Tilførsel fandt Sted; forgjæves vare alle Opfordringer dertil, alle Løfter om stor Betaling til Bønderne. Da sendte Besætningen en Mand ved Navn Heidenstrup til Kristian for at underrette ham om sin Nød, klage over Didrik Slaghøf og begjære Hjælp. Heidenstrup kom frem om Aftenen og udførte sit Erinde. Det er ei antegnet, hvad Kristian sagde derom, men Sigbrit, som var oprørt over, at Nogen vovede at klage over hendes Yndling og Slægtning, lod den uheldige Heidenstrup strax hænge og skyndte sig saaledes dermed, at det maatte ske samme Aften vedlys.

I denne store Nød skrev Gustav Trolle til Rigsforstanderen, advarede ham for Kristians Magt, forsvarede dennes Opførsel og foreslog et Forlig: „Seg ved fuldtvøl, værdige Fader“, sva-

rede Gustav „hvorledes det staar til med Kong Kristian. Han har nok Andet at gjøre end at komme hid; derfor vilde det være Ederis Naade bedre at leve i Sverige som en Herre, den J er, end at fly til Danmact med Spot og Spe.“ Den uboelige Gustav Trolle foragtede dog disse Ord. Kort efter fulgte han med Slaghof og Beldenak til Danmark; men Gustav Basa blev sandspaaende. Kristian modtog ham unaadigt. „En Erkebiskop“, sagde han, „og dertil af saa stor Slægt som J, burde være bleven tilbage for at støtte sit Parti.“ Og saa bebreidede han ham, at Hadet mod Trolle var Aarsag til yde Oprøret. Alt dette og meget Mere maatte den stolte Trolle høre og desuden leve paa Kristians og fremmede Herrers Naade. Til sit Fædreland kom han aldrig mere.

De tapre Krigsmænd Lars Olsson og Lars Eriksson vare af Gustav blevene forordnede til Landshøvdinge eller, som det da hed, til Befalingsmænd, den første i Norrland, den anden i Dalarne. De nye Anførere for Beleiringen ved Stockholm vare uenige. Danskerne, sjønt saa, gjorde Udfald og slog dem. I Martz 1522 kom Norby med sin Flaade og forshuede Byen med Levnetzmidler og nyt Mandstak. Nu gjorde de paany Udfald mod Leiren ved Jærsva og tilføiede Svenskerne stort Tab. Gustav styndte sig did og anfatte nye Høvdinge; men nogle Dage derefter gjorde Danskerne endnu et Udfald, og udelagde aldeles denne Leir og nedhuggede eller udsprede alt Folket. Dagen derefter gif det paa samme Vis med den svenske Leir udenfor Södermalm ved Extra. Det var Sveriges Lykke, at Kristian ei formaaede at understøtte sine tapre Stridsmænd.

Storste Kapitel.

Om Lybedernes Forræderi.

Efter nogle Ugers Forløb gjenoprettede Gustav sine Leire og gjorde dem denne Gang fastere. Tillige fik han til sig fremmede Knegte, som vare øvede i Krigstjeneste. Stockholm kom atter i stor Nød. Det var dengang, at Junker Thomas skulde undsætte Byen, men blev fangen af Erik Flemming, som før er fortalt. Alligevel fandt Gustav, at han ei vilde formaa at betvinge Stockholm, saalænge Norby naarsomhelst kunde understøtte Besætningen med Folk og Levnetzmidler. Han begjærede og erholdt derfor fra Lybed nogle Fartøier til Hjælp. Femten store Skibe, vel bemandede og anførte af Admiralen Brun kom til Sverige og forenede sig med den lille svenske Flaade under Erik Fleming. Om Høsten ankom Norby med blot fem Skibe til Skjærene for at undsætte Stockholm. Den forenede Flaade var altsaa langt sterkere end Norbys, og Veiret var denne imod og hindrede ham fra at undkomme. Svenskerne glædede sig høiligen til at saa gjøre Ende paa denne farlige Fiende og seilede lige imod Norby. Den lybste Flaade fulgte efter; men pludselig befalede Brun sine Skibe at kaste Anker. Erik Fleming spurgte, „hvorfor dette ske.“ Brun svarede, at „der saa et blindt Skjær i Veien for de store Skibe. Fleming, der var for svag til alene at angribe Norby, bad og besvor Brun forgjæves om Hjælp. Sagen var, at Lybederne vilde trække Krigen i Langdrag for at være saa meget længere nødvendige. Dette var det blinde Skjær, for hvis Skyld han ei vilde seile frem. Der kom en stærk Frost, saa at alle Skibene fros fast. Svenskerne vilde nu paa den tykke Is angribe Norby, som da sandsynligvis var bleven fangen med sine Folk. Men Brun negtede al Hjælp

og sagde, at man aldrig havde hørt, at en Krigshær havde marsjeret paa Havet; han kunde ei forsvare Sligt for Raadet i Lybeck. Svenskerne bleve ude af sig selv af Harmen; somme sprang op paa et nærliggende Bjerg og nedslængede derfra store Stene paa de danske Skibe; andre gif dem ind paa Livet, søgende Haandgemæng med Fienden. Underrettet om Alt, kom Gustav Vasa hurtigt did; men heller ikke han kunde virke noget paa Brun. Der kom ogsaa en Storm, som drev al Fsen bort, saa at denne Leilighed gif tabt. Imidlertid vedblev Modvinden saaledes, at Norby ei kunde komme bort. Gustav Vasa bemægtigede sig da en hoi Bjergholme, hvorfra han med Slinger og Haker (et Slags store Bøsser, som den Tid brugtes) foruroligede Norbys Fartøier, men kunde med disse smaa Skydevaaben ei udrette meget. Han sendte derfor Bud til Brun og begjærede at faa laant to Kanoner fra dens Skib. Gustav havde med dem kunnet nedskyde hele Norbys Flaade. Brun vægrede sig. Gustav tilbød ham to af Rigets fornemste Slotte i Pant. Brun vægrede sig alligevel. Vinden kastede om, og Norby seilede ufsadt bort. Gustav maatte taus nedsluge sin Harmen; thi endnu behøvede han altfor vel Lybeck's Hjælp; dog glemte han ikke, men gjemte tvertimod i tro Erindring denne Lybeck's Fremgangsmaade.

Attende Kapitel.

Om Kristian Tyrans Afjættelse.

I denne Tid levede Kristian i en ubegribelig Sorgløshed med Henhyn til Sverige og ydede sine Folk dersteds næsten ingen Hjælp; den tidligere Krig havde ogsaa udtømt hans Skatte. Han udgav nu 1522 en ny Lovbog for hele Danmark og indførte deri mærkelige

Forandringer. Saaledes vare Bønderne tilforn blevne solgte, kjøbte og haandterede som umælende Dyr; Kristian paabød, at hver og en stulde være fri Herre over sig selv; herved opirrede han de mægtige Herrer. Han indskrænkede Præstefabets Magt og Rigdom og begyndte ogsaa at indføre Luthers Lære; herover optændtes de katholske Prælaters Harmen. Han vilde ophjælpe Borgerstabets Handel og begyndte at tillade Holtenederne at handle i Riget; herover opirredes Lybeck. Disse Forandringer, hver for sig nyttige og gode, men ogsaa vanskelige at indføre, gav han sig ufløgt til at gjenneadrive paa en Gang og voldsomt. Desuden begyndte han en Tvist med sin Farbroder Hertug Fredrik af Holstein. I Sverige var han hoiligen hadet, og selv de danske Bønder, som i sin Naahed og Uhyndighed ei forstode, hvor kraftigt han fremmede deres Fremtidsvel, vare ham fiendske for de tunge Skatter, hvormed han trykkede dem. Ingensteds fandt han Hengivenhed, Agtelse og Tiltro, allesteds Had, Foragt og Frygt. Ogsaa fremmede Fyrster afstyrede ham og vilde ei hjælpe den blodbestænkede Tyran. Et paveligt Sendebud kom did for at undersøge Kristians Grumhed, hvorover det var klaget; og den kunde ei dølges. For idetmindste at undskyldte den og vælte alt det mest Forhadte fra sin egen Person, besluttede Kristian, skjønt høist ugerne, at lade sin og Sigbrits Indling, Didrik Slaghol, anlage som Ophav til det Stockholmske Blodbad. Slaghol, der nu var bleven ophøiet til Erkebiskop i Lund, kaldtes derfra til Kjøbenhavn, blev pinligen forhørt, dømt og udført først til Galgen, derfra til Baalet, hvor han blev levende brændt. Under dette forlod Kristian Byen. Sigbrit laasede sig inde og lukkede til sine Vinduesstodder; ingen af

dem mægtede at se sin Indlings elendige Død.

Denne feige og troløse Dpofrelse af en ivrig Tilhænger kunde dog ei gjenerhverve Kristian Folkets Hjerter. De afskede ham nu ei mindre end forhen. Nybederne gjorde et herjende Anfald paa Sjælland og Staaene. Kristian slog dem vel med Bøndernes Hjælp; men han vovede ei mere at lide paa sit Folk; fremmede Reieknegte indfaldtes, Da mangede atter Sold til at aflønne disse. Han sammenkaldte derfor en Herredag i Kallundborg den 10 December 1522; men Faa kom did. Kristian blev vred og bestemte et nyt Møde den 24de Januar i Aarhus. Da udspreddes det Rygte, at Kristian efter Sigbrits Raad agtede der at anstille et Blodbad ogsaa blandt Danmarks Adel, at smedede Lænker førtes med, at der fandtes forklædte Bødler blandt hans Drabanter, og at der skulde lægges en drøi Skat paa Bønderne. Jyllands Adels famlede sig da i Viborg og besluttede at opsigte Kristian al Tro og Lydighed samt tilhvide hans Færbroder Hertug Fredrik af Holstein Kronen. Hr. Magnus Munk paatog sig det farlige Hverv at levere Kristian Opsigelsesbrevet. Han for til denne, snakkede og drak med ham til sent ud paa Kvelden. Da Munk skulde gaa, efterlod han ligesom af Forglemmelse sin Handske, hvori det forseglede Opsigelsesbrev laa. Siden gif han, istedetfor at begive sig til Sengs, strax til sin Vaad, som laa færdig, og seilede bort til Holstein, hvor Frederik med Glæde modtog hans Tilbud af Kronen. Om Morgenens fandt en af Smaasvændene Handsken og leverede denne tilligemed Brevet til Kristian. Dennes Glæde blev ikke saa stor. Han sendte sine Drabanter ud for at gribe Magnus Munk; men han var forsvunden. Forsvundet var ogsaa alt Kristians Mod og

hans Beslutsomhed. Han vidste ei, hvad han skulde foretage sig. Istedetfor at samle de endnu tro Bønder og dermed slaa Herrerne, sendte han Bud til disse, erkjendte sine Feil, lovede Bedring og foreslog et Forlig. Jngen troede hans Løfter, og Forliget affloges. Nu styndte han sig til Kjøbenhavn, red omkring paa Gaderne, bad og besvor Folket med Taaerer at hjælpe ham, erkjendte sine Forbrødelser og lovede Bedring. Folket, uvant til at se en grædende og bedende Konge, blev rørt; Sjælland og Staaene svor ham paany Trostfab; men han spildte Tiden med Uvirksomhed i Kjøbenhavn. De Klogere troede ei paa hans Løfter; de Redel'ige hadede ham; hans tidligere Smigrere forlode ham; ingen trofast Ven fandtes, som kunde raade og hjælpe ham; og alt nærmere og større vorede Oprøret. Tilfsidst tog han et fortoivlet Skridt. Tyve store veludrustede Eskibe laa ved Kjøbenhavn. Kristian havde længe og vel kunnet forsvare sig og Byen med dem. Han beslutt de at benytte dem til Flugt. Alle Kostbarheder, han kunde sammenskrabe, endog de forgyldte Rugler paa Taaernspidserne, førtes did. Sigbrit, som nu ikke mere turde vise sig for det ophidsede Folk, blev ogsaa baaren ned i en Kiste og sat blandt de andre Statte. Selv, med sin Gemalinde og nogle saa tro Tjenere, begav han sig ombord og heise de Seil den 20de April 1523. Da han saa sin Hovedstad lidt efter lidt forsvinde bagom Synskredsen, brød hans Smerte voldsomt frem, og han var ude af sig selv af Sorg og Fortvilelse. Det var da, at Sigbrit, som var krobet frem af sin Kiste, vilde troste ham med, at „om han ei længere skil være Konge i Danmark, saa kunde han dog blive Borgermester i Amsterdam. Han agtede sig nemlig til Holland for at faa Hjælp af Keiser Karl. En heftig

Storm adspaltede hans Skibe; endelig ankom han dog lykkeligen til Antwerpen i Holland.

Saaledes endte denne Konge sin Regering, seigt og foragteligt, ligesom han havde regjeret tyrannisk og grumt. De gode Indretninger, han med Vold og Troløshed havde villet indføre, foresaldt strax. Fredrik, som nu blev tagen til Konge, maatte for Adelsens og Præsternes Skyld ophæve Kristians nye og fortræffelige Lovbog; ja den brændtes endog som skadelig og og stridende mod gode Sæder. Bønderne bleve atter Livegne og Slaver; Herrerne gjenvandt sin tidligere Magt over dem, „for hvilken Frihed“, siger den danske Forfatter Huitfeldt, „denne Konges Minde bør være helligt og uforglemmeligt for os og vore Efterkommere.“ Saaledes blev det danske Folk holdt tilbage i Slaveri, og en foragtelig Tilstand endnu til de nyere Tider, medens derimod de svenske Bønder, gjennem Sturerne og Gustav Vasa, fuldkommen tilkæmpede sig den gamle Frihed og Ansæelse, som de fra Arilds Tid havde bibeholdt, hvorved de have været den frieste og mest ansæede Almue i Europa.

Nittende Kapitel.

Mere om Befrielseskrigen.

Hele Sverige var befriet undtagen Kalmar og Stockholm. For at hyskesætte Kristian i hans eget Land udrustede Gustav tvende Hære. Den ene under Lars Siggesøn Sparre drog ind i Norge, og hele den sydlige Del af dette Rige underkastede sig Sverige; dog blev det siden igjen forenet med Danmark. Den anden Hær under Berendt von Melen faldt ind i Skaane, men maatte efter sex Ugers Forløb vende tilbage formædelt de tyndste Rnegtes Ubændighed

og Veienes Utilgjængelighed. Disse Indfald hidrog dog til Kristians Afsettelse. Da Underretningen om denne Hændelse kom til Gustav, besluttede han efter den kloge Bistop Brasks Raad at benytte Anledningen til at gjenvinde Skaane, Halland og Blekinge. Lars Sparre faldt ind i Halland og erobrede det; Berendt von Melen drog ogsaa over Grændsen, indtog hele Blekinge, men lod sig af tvende danske Raadsherrer Klaus Bille og Axel Ugerup narre til en Stilstand. „Sagen kunde jo“, sagde de, „afgjøres med det gode og ved Underhandlinger.“ Da Bistop Brask fik høre dette, sagde han: „De Svenske have aldrig faaet Noget af de Danske ved Underhandlinger.“ Saa gif det ogsaa nu. Berendt von Melen havde ladet Veiligheden til ved Vaabenmagt at gjøre Erobringinger slippe sig af Hænderne; alle andre Forsøg bleve frugtesløse.

Efterat Norby ved Lybeck's Hjælp var bleven fordreven af Stockholms Skjærgaard, som før er fortalt, indespærrede Gustav Byen endnu haardere. Leir sloges paa Kungsholmen, Sødermalm og Valdemarsøen (nu Djurgaarden). Stærke Flydebroer, forsvarede med Blot-huse og Kanoner, byggedes mellem Laangholmen og Kungsholmen og mellem Sødermanland og Valdemarsøen. Saaledes var Byen afstaaen fra al Tilførsel, og Svenskerne kunde over nogen af Leirene blev anfaldt. Danskerne kom i en vanstelig Stilling. De besluttede at gjøre et Udvalg mod Sødermalm; men her havde de atter den raske Peder Fredag for sig. Og saa denne Gang havde han faaet Kundskab om deres Forehavende. Han indstængte sig derfor hemmeligt med fem Hundrede raske Krigsmænd i Maria Kirke. Danskerne drog der forbi og angreb den svenske

Leir. Der var alt i Orden til deres Modtagelse, og en skarp Strid begyndte; men snart styrkede Peder Fredag med sine Stridsmand ud af Kirken og angreb Danskerne i Ryggen. Disse bleve saaledes omringede af en stor Overmagt og for største Delen nedhuggede; iffe mange formaaede at slaa sig gjennem til Byen igjen. Dette var det sidste Udfald, Danskerne gjorde; Hungeren begyndte at indfinde sig i Byen; saa Borgere bleve tilbage; og saa disse rømte sa hurtig som muligt over til Gustav. Til sidst bleve Hr. Hendrik Slaghøf og Gorius Holst, der førte Befalingen, tvungne til at drive alle Munk, Oldinger, Kvinder og Børn ud af Byen. Alligevel søgte de endnu paa enhver Vis at staa Gustav. En dansk Mand glemte sig i Gulerne under Brunkeberg, slog der en falkt Mjunt af Blis, som lignede Gustavs, og udsprede den i den svenske Leir. Folket opdagede snart dens Slethed; det troede sig bedraget af Krigsforstanderen og knurrede høit. Lykkeligvis opdagedes Forræderen. Ligeoverfor hele Hæren maatte han bekjende Middingsværket og lide sin Straf, hvorefter Folket blev roligt.

I sin store Nød besluttede Danskerne sig til sidst til følgende Forsøg. En djerv og listig Mand ved Navn Jons Vestgothe skulde lade, som om han rømte over til Svenskerne, søge at vinde Tiltroder og siden antænde Leiren og fly tilbage eller, om det ei lykkedes, gennem Skovene søge Bei ned til Danmark og underrette Kristian om deres Nød samt begjære Hjælp. I Begyndelsen gik Alt vel for Jons, men om nogle Dage kom tvende andre Hofmænd, som paa Alvor rømte fra Fæstningen. Blandt dem var Lord Bagge fra Halland, som nu forlod Kristian og gik ind i Gustavs Tjeneste. Han var Fader til den siden saa berømte Søhelt Jakob Bagge. Disse vidste og

omtalte Jons Vestgothes Falskhed. Han blev greben og nøie ransaget. I hans Strømper fandtes indhyet en Pergamentslap, paa hvilken Hendrik Slaghøf og Gorius Holst havde skrevet sine Navne, forat Jons kunde overlevere den til Kristian som Bevis for, at han var en troværdig Mand. I Svenskerne's Haand blev den et Bevis paa, at han var en Speider, og som saadan blev han strax henrettet.

Langt frem paa Vaaren holdt Slottet sig endnu, bestandigt ventende paa Udsætning. Norby var ogsaa engang paa Beien did, men fik just da Tidender om Oprøret mod Kristian og skyndte sig derfor med sin Flaade ned til Danmark. Stockholms Besætning overlodes til sig selv i sin Nød. Snart fik ogsaa de Underretning om Kristians Flugt; og da først tilbøede disse tapre Mænd sig at underhandle om Overgivelse. Da de kun vilde overgive Byen til Lybekerne og ei til Svenskerne, blev deres Tilbud forkastet og Beleiringen fortsat.

Kalmar Slot, som saa længe havde gjort Modstand, blev endelig ved denne Tid, Vaaren 1523, indtaget af Arvid Vestgothe. Nu var hele Svea Rige frit undtagen Stockholm. Det syntes ei heller at burde vare længe, inden Danskerne skulde blive fordrevne ogsaa fra denne By, som for sin Befæstning, sin Handel og sin Veliggenhed midt i Riget fortjente at kaldes, hvad den dengang blev kaldet „Sveriges Hjerter.“

Dyønde Kapitel.

Gustav Basa bliver Konge.

Imidlertid havde Alting været i den største Urede i Landet. Næsten ingen Biskoper, ingen Raadherrer fandtes. Ganske nyligen, 1522, vare ved Gustavs Dnsfjerg nye Biskoper bleve besiddede, nemlig Mester Knut i Upsala efter Gu-

stav Trolle, Magnus Sommar i Strengnæs efter Beldenaf, Harald Strømfeldt i Skara efter Slaghøf og Peder Sunnanvæder i Vesteraas efter den nys afdøde Otto Svinhusvud. Alle disse bleve siden meget bekendte under Gustavs Regjering. Ogsaa Raadet blev under den paafølgende Rigsdag i Strengnæs forøget med nye Medlemmer.

Som nu næsten heie Riget var befriet, og Lidet stod tilbage at gjøre rod ydre Fiender, aa tykkedes det Gustav at være Tid at foretage, hvad der hørte til Rigets indre Forvaltning. Han sammenkaldte derfor Stænderne til en almindelig Rigsdag i Strengnæs i Begyndelsen af Juni Maaned. Det første og vigtigste Spørgsmaal blev det om Kongevalget; dog var det ei vanskeligt at afgjøre. Om ogsaa Godmod og Misundelse mod Gustav gjærede hos Lure Sønnsøn Noos og nogle Andre af den gamle Adels, saa turde de ei vise det af Frygt for Folket, som næsten tilbød den unge Helt; ei heller fandtes der Noget, som kunde sammenlignes med ham, enten i Fortjenester af Fædrelandet eller i Duellighed til at styre det. Mester Knut fremstod for den forsamlede Menighed og holdt en lang Tale paa Latin, beskrivende med mange og vidtløftige Ord Tyrannens Grumhed, Dansternes Svig, Sveriges Nød og Trang til Konge; vendte sluttelig Talen paa Gustav Eriksson, beskrivende hans Fortjenester og Dyder, og foreslog ham til Konge. Mester Knut taug og satte sig ned. Almenheden, som ei forstod et Ord af det fremmede Sprog, begreb dog, at den værdige Fader nu havde talt ud og anede ogsaa Indholdet. Alle begyndte da at raabe og sige, at „Gustav Eriksson skulde blive deres Konge“, og der hørtes ingen Røst derimod, ingen Tvivl. Men Gustav hørte alvorligt og eftertænkfont paa deres ære-

fulde Tilbud. Karl Knutssøns Ulykker, Sturernes bekhvringssfulde Liv fremstod for hans Blik; ogsaa Rigets Fattigdom og Uorden, Adelsens Avind, Præsternes Magt og Bøndernes Oprørs-vane under den lange Krig; dertil fremmede Fiender, i Særdeleshed Dansternes Fordringer; Alt truede med at gjøre den blivende Sveaforges Liv og Regjering ei lykkeligere end de tidligere. Maaſte vilde ogsaa Gustav, at man ei i Fremtiden skulde kunne bebreide ham, at det havde været ham om at gjøre at faa Kronen. Nok er det, at han negtede at blive Konge. „Han var allerede“, sagde han, „træt af de Moisommeligheder, han havde haft; de kunde til Konge vælge nogen af de gamle Riddersmænd, som vare tilstede.“ Men hvem skulde de vælge? Ingen havde Anseelse nok til at blive Konge. Da fremstod Paven's Sendebud Johannes Magnus, som siden blev Erkebiskop, og formanede Folket at forene sine Bønner med hans og ei afstaa dermed, forinden de havde bedøret Hr. Gustav til at paatage sig Kongebesværet. Nu begyndte Alle at bede og tale hver paa sin Vis: „Gustav Eriksson“, sagde de, „havde forsøgt baade Rigdom og Fattigdom, baade Høihed og Ringhed, han vidste baade at lyde og at befale; han kjendte Landet og dets Behov; han alene havde Kraft og Forstand til at styre Riget, Mod og Syrke til at fordrive dets Fiender. Han havde med egen Livsfare reddet det fortabte Fædreland; hvem havde fortjent dets Kjærlighed, Agtelse og Taknemmelighed, om ikke han? Han skulde ei heller undrage sig sit Folks Tillid, sit høie Hverv; han var jo ligesom af Gud sendt til Svea Rigets Redning.“ Saaledes talte, saaledes raabte Enhver paa sin Maade; ja, Somme søgte med Taarer og Ansafald at bevæge ham. Da kunde, da vilde Gustav

ei længere sige nei; han modtog deres Tilbud, men tilføiede dog med sit sædvanlige Alvor: „mere fordi han ynkedes over det lammede Fædreland, end fordi han attraaede det høie Embede.“ Alle svore ham med oprakte Hænder og lydelig Køst Trostøb og Lydighed. Han afgav sin Kongeforsikring, og Stænderne udfærdigede et Brev, hvori de tilfjendegave, at „de havde udvalgt den uovervindelige Fyrste og Herre, Hr. Gustav Eriksson, til deres eneste, rette og naadige Konge og Herre.“

Efter endt Rigsdag for Kong Gustav til Stockholm. Den danske Besætning, som havde gjort en saa langvarig og tapper Modstand, kunde nu ei længere holde ud. Den 21de Juni aabnede den Porten. Gustav sendte Peder Haard ind for at modtage Slottet og bringe Alt i Orden til det høitidelige Indtog.

Denne fæde Midtsommersaften 1523. Ridende paa en hoi og stadelig smykket Hest, omgiben af Riddere og unge Hofmænd i glimrende Rustninger og fulgt af en utallig Skare, nærmede Kong Gustav sig Byen fra Søndermalm. Ved Porten kom de Velste og Fornemste blandt Borgerstabet ham i Møde og overgav ham Byens Nøgler. Glade strømmede de saa længe indestrængte og fortrykte Borgere Friheden, sin Befrier og sine kommende Landsmænd i Møde. Glade holdt ogsaa de Kommende sit Indtog, og Mange hilsede med Glædestaarer sine Fædres Boltig, sin Barndoms Begreb, sit Fædrelands Hovedstad. Venner gjenfandt Venner, Frænder sine Frænder, Forældre sine Børn. Almindelig og overalt viste sig Glæden, dog lidligst omkring den unge Konge. Omkring ham, hvor han red frem, samlede sig og sværmede den henrykte Folkemasse, hilsende med høie Bisfaldsraab den ny-

valgte Konge, Befrieren blandt sit befriede Folk, den svenske Konge i Sveriges Hovedstad. Men han drog frem til Storkirken, traadte op til Høialteret og boiede der, ydmygt og taknemmeligt, Kne for Herrens Konge, som havde givet Naade og Kraft til Fædrelandets Befrielse. Her ydmygede sig hans ellers saa stolte Sjæl — thi en usfrottet Gudsfrøgt boede i ham — og han bad med brændende Bønner om samme Naade og Kraft til vel at udføre det tunge Hverv, han havde paataget sig. Sveriges forøgede Velstand og Magt, den fjernere Efterverdens høie Agtelse og varme Taknemmelighed bevidne, at den adle Konges Bønner ere blevne hørt.

En og tyvedue Kapitel. Om Rigets Tilstand.

Nu var vel Gustav Basa Konge over Sveriges Rige; men at styre og igjen opbølge dette Rige til nogen Velstand og Anseelse, det var langt vanskeliggere. Til Landets ordentlige Forvaltning og Forvar fordredes betydelige aarlige Indkomster; de sædvanlige Skatter vare dertil aldeles utilstrækkelige. At paalægge Bønderne nye, var ulovligt eller grusomt. Mere end en Trediedel af Riget, de geistlige og adelige Frælsbønder, gave ingen Skat til Kronen, og de øvrige vare allerede udarmede. Borgerstabet kunde ei heller give Noget; deres Handel var undertrykt af Lybeck. Adelen havde endnu betydelig Formue, men var ved det adelige „Frælse“ fri for al Skat undtagen Rusttjenesten (d. e. Krigstjenesten til Hest). I Præstefabets Hænder derimod laa umaadelig Rigdom samlet, saavel i Guld, Sølv og rede Penge som i store, til Kirke og Klostre skjændte Fordegodser. Disse vare derfor de, som

maatte give Noget fra sig, om ikke hele Riget skulde aldeles forfalde. Men at røre ved deres Privilegier var paa den anden Side ganske farligt; Præsternes Had, Paven's Banlysning og det raa, utyndige Folks Modstand og Afsty maatte befrygtes at ville møde hvert Forsøg. Mod dem vare allerede Toriel Knutsen, Albrect og Karl Knutsen faldne; Sturerne havde ei vovet det vanskelige, næsten umulige Foretagende. Gustav Vasa vovede det. Ei af Dumdristighed; der manglede ham ikke Klogskab og Skarpsindighed til at indse Faren, — ei heller af Hjærlighed til farlige Eventyr; Forsigtighed var just hans Hoveddyd. Men han indsaa, at uden Præstevældets Tilintetgjørelse vilde alle Anstrengelser for Sveriges Vel blive ufuldkomne, ja frugtesløse. Han foresatte sig derfor med Fasthed dette Maaal og arbejdede for at naa det med en Udholdenhed, som opofrede Alt derfor, med en efter Niemedet afpasset Forsigtighed eller Djevnhed, som endnu vækker den højeste Beundring. De, som negte Gustav Vasas Mod, fordi han ei satte sit Liv i Fare i smaa Slag og Skærmhdsler, bør betænke, at han gjennem dette sit store Foretagende udsatte sig for ligesaa store Livsfarer (thi morderiske Anslag mod ham kunde ei udeblive), og for langt større Bekymringer, Omfjærger og Vanskeligheder end den mest krigerste Konge. Ei heller kan han af Noget bestrykkes for Haardhed og Ugudelighed, fordi han vovede at foretage noget Saadant. Han havde i Lybet studeret Luthers Skrifter og noksom indseet de Katholskes Forvildelser. Et Præsteskab, som tilbragte sin Tid i Laster og Overdaadighed; en Lære, som hvilede paa Folkets Uvidenhed og folgte Syndernes Forladelse for Penge, fortjente ingen Staausel.

To og tyvende Kapitel.

Om Reformationens Begyndelse.

De første Straaler af det Lys, som Luther havde tændt i Tyskland, vare allerede trængte frem til Sverige. Toende Brødre, Dlaus og Laurentius, Sønner af Peder, en velstaaende Smed i Drebro, havde i det derværende Karmeliterkloster*) faaet sin første Undervisning. Efter Tidens Stik reiste de siden udenlands for at fuldende sine Studier. Snart fik de høre det almindelige Rygte om Doktor Martin Luther i Wittenberg; Nogle herommede ham høiligen, de fleste afstjæde og forbandede ham som den værste Kjætter og Folkeforvilder. Nysgjerrige ilede Brødrene til Wittenberg for at høre en saa berømt Mand. De behøvede ei længe at lytte til hans Ord; snart bleve de overbeviste, saaled ved hans simple, men kraftfulde Betsalenhed, som ved Bibelen's egne Ord, til hvis Granfæring han opmuntrede den store Skare af Lærlinger, som havde samlet sig omkring ham. Jvrigt begyndte de at studere denne Bog, som de Katholske saa omhyggeligt havde afholdt Alle fra at læse**). Ved Læsningen af Kristi simple hellige Lære faldt der ligesom Skjel fra deres Nive. De indsaa klart Sandheden hos Luther og Forvildelserne hos de Katholske. De havde læst Kristi Ord, at „ei den, som raader Herre, Herre, men den, som gjør Faderens Villie, bliver salig“, og forgjædes var det nu at prædike for dem, at man for Penge, for Gaver til Kirken, for Pilegrimsrei-

*) Karmelitterne, der havde sit Navn af Bjerget Karmel i Isøbeland, hørte til Tiggermunkene.

**) Høft saa blandt Præsterne havde selv læst Bibelen; saa vare ogsaa de, som kunde læse den; thi den fandtes blot paa Latin, og de fleste Munk og Præster vare saa utyndige hert, at de knapt forstode de latinske Bønner, som de hver Søndag læste i Kirkerne.

fer, for Faste, for Helgenernes Forbønners Skjld, for Processioner efter Helgenbilleder og mere Saadant kunde vinde Synndernes Forladelse. De havde læst Frelserens Befaling til sine Disciple: „Lader Eders Lys skinne for Menneskene“, og hans Ord: „Gaar ud i den vide Verden og lærer alle Folk;“ og forgjæves søgte de katholste Præster at lære dem, at Folket burde holdes i Uvidenhed om Guds egne Ord og i dets Sted alene tro paa Præsternes Forklaringer. De havde læst, at „alle Mennesker vare Synndere;“ forgjæves søgte de Katholste at indbilde dem, at Paven var usejlsbar. De havde læst Kristi Ord: „Herren din Gud skal du tilbede, og ham alene skal du tjene;“ og de vilde ei mere boie Kne for afdøde Helgener eller levende Prælater. De læste i den hellige Skrift baade Nat og Dag; men intetsteds fandt de et Ord nævnt om Pilegrimsfærd, Helgener, Klostre, Skjærskild, og meget Saadant, hvorpaa de Katholste satte saa stort Værd; derimod fandtes i Bibelen Meget at være talt om Ydmyghed, Renhed i Sæder, Uegennyttighed, Barmhjerlighed og mere Saadant, hvilket af de Katholste ofte forsmættedes. Disse høie Sandheder tændte et hastigt, men klart Lys i Alles Forstand, en livlig og varm Ild i Alles Hjerter, og fra Wittenberg udfstrømmede til alle Kanter Luthers Disciple, prædikende efter ham Bibelens uforfalskede Ord, til Trods for tusinde Hindringer, tusinde Forsølgelser, ja de beseglede ofte med sit eget Blod Sandheden af sin Lære.

Iblandt disse Disciple vare ogsaa de nævnte Brødre. Den ældste, Dlaus, uforfærdet, livlig, ja heftig, ras, beslutsom, lærd, duelig til at forsvare sin Sag med Pennen, dog endnu mere med Taler. Den yngre, Laurentius, sagtmødigere, dog ei mindre nidkjær; mindre Taler,

men større Forfatter, ogsaa lærdere end Brøderen. Begge vare ubøielige i det, de ansaa for ret. De udnævntes af Luther 1518 til Magistre, Dlaus 21 og Laurentius 19 Aar gammel. Den ældste fik følge med Luther paa en Bisittatsreise i det nordlige Tydskland og lærte derved meget. Saadanne vare de tvende Mænd, ved hvis Hjælp Gustav Basa indførte den lutherste Lære i Sverige.

Strax efter deres Hjemkomst 1516 blev Dlaus antagen til Rantsler hos Bisop Matias af Strengnæs og til Forstander for den dernærende Skole. Her begyndte han strax ivrigt at udbrede de nye Lærefætninger og fik baade Tilhængere og Modstandere; men de store Krigsbevægelser tilbrog sig Alles Opmærksomhed, og Dlaus fik lære i Fred. Aar 1521 døde deres Fader i Drebroy, og Brødrene skyndte sig hjem til hans Begravelse. Det befandtss da, at han havde givet bort en Ager udenfor Byen til Karmeliter-Munkene, for at der skulde læses Sjælemesser over ham. De Katholste lære nemlig, at Menneskesjælen efter Døden skal i den saakaldte Skjærskild renses for de Synnder, som endnu klæbe ved den, forinden den kommer ind i Himmerige; tillige lærte de, at jo flere Messer Munkene sang over den Afdøde, desto før befriedes hans Sjæl. Paa denne Vis loffede eller stræmte de mange Døende til at testamentere Klostrene store Rigdomme, paa det Munkene kunde læse saamange flere Sjælemesser for dem. Et saadant Testamente havde Peder Smed i Drebroy gjort; men Sønnen modsatte sig dette som en skadelig Overtro. Deres Moder begyndte da at græde, sigende, at „det var i en ulykkelig Stund, de med stor Betøstning begyndte at faa Undervisning; thi de vare derved blevne forledede til saadan Ugudelighed, at de nu misundte sin Faders Sjæl en liden

Jordlap for hans Saligheds Skyld." Brødrene søgte at bevise hende, at Munkenes Messer ingenlunde kunde hjælpe deres Faders Sjæl, som skulde dømmes efter sin egen Tro og ingenlunde efter Andres Ord. De spurgte om „Moderen forstod den latinske Messe, eller hvad hun tænkte derved." Hun svarede: „Jkke forstaar jeg den; men naar jeg hører den, beder jeg Gud andægtigt, at han vil lade sig deres Bøn behage; hvorom jeg ei heller tvivler." Moderen blev dog tilsidst tilfredsstillt; men snart kom Munkene for at begrave den Afdøde overensstemmende med Testamentet. Brødrene viste dem bort med sine latinske Messer-bøger og begrove selv sin Fader. Munkene klagede høit for sin Forstander; denne for Domkapitlet i Strengnæs (thi ingen Biskop var bestiftet); dette igjen for Biskop Brask, og denne tilsidst for Paven, og begge Brødre udmaledes i disse Klagemaal som de værste Kjættere og Gudsfornegetere, der fortjente den haardeste Straf. Men Brødrene vedbleve i Strengnæs, og hvor de opholdt sig, at udsprede sin Lære og frygtede hverken for Domkapitel, Biskop, Pave eller nogen mennefskelig Magt.

Tre og tyvende Kapitel.

Reformationens Fremfærd.

Allerede ved Rigsdagen i Strengnæs 1523 optraadte den usorfærdede Dlaus Petri og søgte for Stænderne at bevise de Katholskes Vildfarelser. Der opstod meget Bulder, og det kom ogsaa for Kongens Øren. Han kaldte til sig Dlaus og dennes Belynder, den gamle, lærde, og anseede Laurentius Andrea. De maatte fremstille sin Læres Hovedpunkter for ham. Gustav kunde ei Andet end billige, hvad der saa vel stemmede overens haade med hans Nytte og med hans

virkelige Overbevisning. Dog taug han endnu af Frygt for at paadrage sig Præsternes Had og Folkets Afsthy tillige med Kjættersnavnet. Han lod derfor, som om han ingen Del tog i disse Religionstvistigheder; men hemmeligt bekyttede han den nye Lære; og paa det at den saa meget mere skulde spredes, satte han Laurentius til Lærer i Theologi i Upsala, Dlaus til Prædikant i Stockholms Storkirke og Laurentius Andrea til sin egen Kantzler; og saaledes vedbleve disse tre Mænd hver i sin Kreds at befordre Sandhedens Seier.

Dog mest af Alle Dlaus. I Storkirken byggedes et Prædikestol i Stiftelse af en Kurv. (Derfor kaldtes Dlaus af Folket sædvanligen for „Mester Dlof i Kurven"). Her optraadte han og fremstillede med klare Ord og ungdommelig Iver de Katholskes Vildfarelser og Bedragerier samt den sande Veie til Salighed efter Guds Ord. Alt dette paa Svensk. Folket, som var vant til at høre en latinisk Gudstjeneste, hvoraf de ei forstod et eneste Ord, strømmede did og hørte hans Tale med Bisald, Tvivl eller Afsthy, Alt efter Enhvers Forstand og Tænkemaade. Munkene steg op for at gjendrive ham; men Dlaus, som var dem langt overlegen i Lærdom og forsvarede den ved sin egen Kraft seirende Sandheds Sag, overvandt dem let. Men mangt et frømt, om end ensfoldigt Sind hørte med Forsfærdelse, hvorledes man uden Videre angreb den Lære og de Cereemonier, som saa ofte havde vaalt deres Andagt og udgjort deres Trøst. Deres indskrænkede Forstand og det Mørke, hvori de vare holdte, hindrede dem i rigtigt at prøve den nye Lære. De ansaa Luther og hans Tilhængere som forhædede Gudsfornegetere og værre end Hedninger. Dette fik ogsaa Dlaus erfare. Mangen Gang blev han midt under sine

Prædikener afbrudt af sine Tilhørere. De raabte til ham de groveste Skjældsord, kastede paa ham Stene, Stokke og Høvd de fik i Hænderne, saa at han ofte kun med yderste Livsfare undslap den-raa og vilde Pøbels Anfald. Men uforfærdet traadte han atter frem; Intet kunde stræmme ham til at opgive Sandhedens hellige Sag.

De Katholiske besluttede da ved Kongens Magt at befrie sig for denne farlige Modstander. Biskop Braff skrev til Gustav „at denne burde fordrive de lutheriske Njættere og ei tillade, at deres Bøger indførtes, paa det at han selv maatte have en kristelig Fyrstes Njgte.“ Gustav svarede, at „han i sin Konge-Ed havde lovet alle sine Underfaatter Beskyttelse og burde holde det ustraffeligen. Havde Nogen forbrudt sig, kunde Bispen med dem gaa frem efter Lov og Ret. Luthers Bøger vare blot af hans Modstandere, ei af upartisk Domstol fordømte, kunde altsaa ikke forbydes. Naar baade hans og hans Modstanderes Bøger kunde indføres, kunde forstandige Mænd sammenligne dem og finde, hvad der var Ret eller Uret. Selv haabede han ei anderledes at have forholdt sig, end at han maatte have en kristelig Fyrstes Njgte; og han vilde vide, af hvad Grund man kunde tænke anderledes om ham.“ Uagtet denne tilspjeladende Upartiskhed, mærkede nok Biskop Braff Kongens Tilboielighed for de Lutheriske; men han hverken kunde eller vovede at foretage noget Videre.

Paa samme Tid, som saaledes Troen paa den katholske Lære undergravedes af de nye Prædikanter, begyndte Kongen selv, skjønt forsigtigt, at angribe de katholske Præsters Magt og store Privilegier. Paa Rigsdagen i Strengnæs forelagde han Stænderne en Regning paa, hvormeget de fremmede Njgte havde at

fordre. Disse laa nu efter Freden spjælløse og gjorde blot Uro og Voldsomheder i Landet, vilde ei heller reise bort, forend de havde faaet sin indstaaende Sold. Alle onskede derfor at blive af med saa besværlige Gjæster, og Stænderne besluttede et almindeligt Sammenstud til Betaling af deres Sold; men det vilde ei strække til. Da foreslog Gustav, at ogsaa de Geistlige, som ellers vare frie for Skatter, skulde udfylde det Manglende, saa at Riget maatte befries for dette Besvær. Præsterne satte sig derimod og paaberaabte sig det geistlige „Frelse“, men alle de Andre fandt Gustavs Forslag billigt, og den rede Sum af Sold og Guld maatte udbetales af de rigeste Kirker. Braff negtede: „I alt Andet“, sagde han, „vilde han gjøre Kongen til Villie; Kirkens hellige Eiendom kunde han ei formindste.“ Gustav skrev ham høfligt til, kaldende ham efter Tidens Stik „naadige Herre.“ Braff negtede alligevel. Gustav skrev atter et Brev, fuldt af Alvor og Trudsel; Braff betalte og efter ham alle de Dvorige.

Men en blandt de nyvalgte Biskoper besluttede at styrte den driftige Konge. Det var Peder Sunnanvæder i Vesterdaas, sædvanligvis kaldet Peder Kantler; thi han havde haft denne Bestilling hos unge Hr. Sten. Fordum en af Sturehujets Tjenere var han dog kjendt som en uærlig Forvalter af dets Gods. Han vilde nu nedstyrte Gustav fra Tronen og ophøje den unge Nils Sture paa den, for paa denne Maade at hegne sig paa en forhadt Fiende og selv blive mægtig under en af ham indsat Konge. Han skrev op til Dalarne og forestillede Dalekarlene, „hvor stor Uret der var begaaet mod Sturterne, da de blev forbigaaede, og Gustav valgtes til Konge.“ Han afsaa lede ogsaa denne som en ugudelig Tyrann og opmuntrede dem til Oprør. Saa-

Danne Breve spredtes omkring overalt i Bygderne. Den trofaste Lars Olsson, Befalingsmand i Dalarne, opsnappede nogle og sendte dem til Kongen. Denne besluttede med Kraft og Hurtighed at lue saadanne Forsøg, satte sig strax til Hest og red til Westeraas, fulgt af nogle Raadsherrer. Her traadte han strax op i Domkapitlet og fremlagde for Biskopen og Rammiferne de oprørste Breve med Biskopens egen Underskrift. Peder Sunnanvæder bleguede ved at se dem, vilde negte, men kunde ei komme fra de klare Beviser. Gustav begjærede Raadets Dom over Forræderen. Sunnanvæder kunde efter Loven dømmes fra Livet; han blev blot affat. Den nye udvalgte Erkebiskop Knut, der endnu sad som Rammif i Westeraas, begyndte ivrigt at tage Sunnanvæder i Forsvar og paabe- raabte sig den geistlige Ret, efter hvilken Præster ei kunde dømmes af Verdslige. Gustav svarede paa Diebliffet, at „den, som vilde hjælpe overbeviste Forrædere, selv maatte være en Forræder, hvorfor han nu strax erklærede Erkebiskop Knut for affat.“ Alle bleve slagne af Forbauelse og tang. Gustav talte atter. Han befalede Rammiferne at vælge en ny Biskop efter Sunnanvæder. Disse begyndte da at undskyldte sig med, at der

var ondt for gode Biskopsæmner; de behøvede Betænkningstid og mere Saadant, som de foregave for at vinde Tid og saa raadslaa mellem sig om, hvad der var at gjøre ved saa usædvanlige Hændelser. Men Gustav vilde ei give dem Tid til at lægge Planer, befalede dem strax at vælge, og „eftersom de selv ei vidste noget passende Biskopsæmne“, sagde han, „saa vilde han give dem Anslag paa den meget lærde og anseede Hr. Petrus Magni, som nu var i Rom.“ Valget foretoges strax, og Petrus Magni blev valgt. Nu begav Kong Gustav sig ud af Domkapitlet, red strax med sine Raadsherrer til Stockholm, kaldte did Rammiferne fra Upsala og befalede dem at vælge en ny Erkebiskop i den affatte Knuts Sted. De valgte ogsaa efter Kongens Forslag den pavelige Legat Johannes Magnus.

Disse Gustavs djerde og kraftfulde Skridt vakte den største Overraskelse og Forbauelse i hele Landet. Præsterne harmedes vel over hans dristige Tiltag; men mod en saa rask og streng Herre og i en saa retvis Sag bovede Ingen at sige et eneste Ord. Selv den stolte Braff skrev til Ture Jønsøn Noos, at „han hellere vilde være død end falde i hans Raades (Kong Gustavs) Uvillie.“

(Fortsættes.)

Washingtons Maximer *).

1. Alt, hvad man foretager sig i Sel-
skab, bør bære Spor af Agtelse for de
Tilstedeværende.
2. Man bør ikke i Andres Nærværelse
sidde og nynne for sig selv eller tromme
med Fingrene.

3. Sid ikke og sov, naar Andre tale,
bliv ikke siddende, naar Andre staa, tal ikke,
naar du skal tie, gaa ikke videre frem,
naar Andre standse.

4. Vend ikke Andre Ryggen, især ikke
naar du taler; ryf ikke Bordet, ved hvil-

*) Maxime betyder en Grundsetning, hvorefter man foresætter sig at handle.

ket en anden sidder og læser eller skriver; læn dig ikke saaledes til Nogen, at du bliver ham til Besvær.

5. Se til, at du selv er ulastelig i det, hvorfor du irettesætter en Anden; et godt Exempel er virksommere end Formaning.

6. Brug ingen usømmelige Udtryk, hverken Vanden eller Skjældsord.

7. Vær ikke snar til at tro omløbende Rygter til Nogens Forkeimelse.

8. Vær ikke fremsusende, men venlig og høflig, den første til at hilse, opmærksom til at høre og svare, og vær ikke taus, naar det er Tid at samtale.

9. De, som ere i Embede og Værdighed, have allesteds Fortrinet; men saalænge de ere unge, bør de ære dem, som ere deres Lige i Stand og Dydighed osv., om de end ikke have noget offentlig Embede.

10. Det hører til god Dpforsel at give dem Fortrinet, som vi tale til, især hvis de staa over os, i hvilket Tilfælde vi ikke maa paatage os at ville lede Samtalen.

11. Bestreb dig for i Samtale med Forretningsmænd at udtrykke dig kort og tydeligt.

12. Giv, saavel i Skrift som i Tale, Enhver den Titel, som tilkommer ham ifølge hans Eftilling og Stedets Skik og Cædvane.

13. Lad dine Fornøielser (recreations) være mandige, ikke syndige.

14. Tal ikke ilde om Fraværende; thi det er uretfærdigt.

15. Vær besfeden i din Klædebragt og bestreb dig mere for at følge Naturen, end for at vække Beundring. Følg den Mode, som til Tid og Sted bruges af de Ordentlige og Dannede af din egen Stand.

16. Spil ikke Paafugl, saa at du gaar og befiger dig selv rundt omkring for at se, om du er vel klædt, om dine Sko passe, om dine Strømper sidde net, og om Klæderne i det Hele vise dig til din Fordel.

17. Søg kun Dmgang med gode og hæderlige Mennesker, saafremt du har Omhu for dit eget Rygte; thi det er bedre at være alene end i slet Selskab.

18. Lad din Tale være fri for Dandskab og Misundelse, og under stærke Sindsbewægelser lad Fornuftten raade.

19. Træng ikke ind paa en Ven for at faa ham til at røbe nogen Hemmelighed.

20. Tal ikke om Bagateller, naar du er sammen med lærde Mænd, ei heller om vanskelige Spørgsmaal blandt de Ubidende.

21. Naar du taler om Gud og hans Egenstaber og Gjærninger, lad det ske med Alvor og Erfrenghet.

Gaader og Opgaver.

No. LXXXIII.:

Hvad hed den Mand fra Jesu Fødeby,
 Der skjønt en Konge, for sin Søn maa fly, —
 Han, som det Vidnessbyrd fra Gud selv har,
 Han este Herrens Hjerte Manden var,
 Som skrevet har den bedste Psalmebog,
 Der prentet blev i alle Landes Sprog?

No. LXXXIV.:

Hvilket Ord bliver kortere, naar du lægger 3 Bogstaver til det?

No. LXXXV.:

Hvilket engelsk Ord indeholder alle de 6 engelske Vokaler i den rette Orden?

Oplosning paa Gaaderne i No. 17.

No. LXXX.: Sædefroet.

No. LXXXI.: Sneglen.

No. LXXXII.: Co.; nun; drum; Conundrum.

Blandinger — Nyt og Gammelt.

Mærkelige Tal. — Hvem skulde vel tro, at der var noget mærkeligt ved Tallet 987,654,321? Almindelige Mennesker vilde aldrig falde paa saadant; men et ualmindeligt Menneſte, en Lydsfer, har (ifølge „Abend-Schule“) fundet, at naar det nævnte Tal multipliceres med 45, giver det Produktet 4,444,444,445. Hvis man endevender nævnte mærkelige Tal (987 omf.). ſaa at man ſaar 123,= 456,789 og multiplicerer dette med 45, ſaa ſaar man et Tal, ſom er ligesaa rigt paa Femmere, ſom det første Produkt var paa Firere, nemlig 5,555,555,505. Multiplicerer man 123,456,789 med det omvendte 45 alſaa med 54, ſaa ſaar man en ligesaa ſtor Mængde Sexere, nemlig 6,666,666,606. Vil man have mange Treere, ſaa multiplicerer man 987,654,321 med 54 og erholder 53,= 333,333,334, alſaa lutter Treere med Undtagelse af det første og ſidſte Tal, hvilke tilſammen fremſtille Multiplikatoren 54. Læger man den ſamme Multiplikand og multiplicerer med den halve Multiplikator, alſaa med 27, ſaa erholder man 26,666,666,667, lutter Sexere med Undtagelse af det første og det ſidſte Ziffer. der naar de ſammenſtilles, atter give 27. Vender man endelig den ſidſte Multiplikator om, ſaa at man ſaar 72, og dermed multiplicerer 987,654,321, ſaa ſaar man 71,111,111,112, lutter Ettal med Undtagelse af det første og ſidſte, der ſammenſtillede atter give Multiplikatoren 72. Vi har ikke ſat Prøve paa det, men vore unge Benner, ſom har god Tid, kan regne det efter og ſe, om det ikke er rigtigt.

 Man anmodes venligt om at betænke, at Udgivelsen af Bladet koster mange Penge, og at man derfor ikke bør nøle med at indſende ſin Kontingent. Saaſnart denne indløber, ſkal Kvittering blive ſendt; hvis den ikke kommer inden 2 Uger efter Afſendelsen af Pengene [eller for Pacific-Staternes Bedkommende inden 4 Uger], ſaa ſkriv igjen og meld det. Send Pengene paa en betryggende Maade, ſaa de ikke blive borte undervejs.
Adresse: R. Thronſen, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Indhold: Ved det døde Hav.—Bater Klemens.—Hvad hedte den barmhertige Samaritan.—Sønnen i rette Tid.—Gustav Baſas Historie.—Washingtons Magimer.—Gaader og Opgaver.—Blandinger—Nyt og Gammelt.

E. MATHER,
JUSTICE OF THE PEACE,

COLLECTING AGENT.

Office in City Hall - - - - DECORAH, IOWA.

M. N. JOHNSON & BROTHER,
ATTORNEYS AT LAW,

M. N. Johnson,
NOTARY PUBLIC. }

DECORAH, IOWA.

DECORAH, IOWA.

andefales Landsmænd og andre Rejsende af Cieren

D. L. Hamre.

☞ En Veiestald med gode Heste og Kjøretøier er forbunden med Hotellet.

OLSON & THOMPSON,

DEALERS IN

DRYGOODS, NOTIONS, CLOTHING,

HATS, CAPS, BOOTS, SHOES and GROCERIES.

WATER STREET - - - DECORAH, IOWA.

A. Gullikson & Bro.,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Røge- og Kaffelønne samt Kobber- og Blyvarer, Gaardskredstaber og Verktoji, Bygningmaterialier, saasom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.

Kobber- og Blyvarer reparerer. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,

Hatte og Huer, Støvler og Sko etc. etc.

Endsiden af Water Str. = = = Decorah, Iowa.

I. H. MONTGOMERY & CO.

Apothekere og Boghandlere,

DECORAH, IOWA.

Mediciner tilberedes omhyggeligt efter Lagers Recepter. En duellig og forsigtig norsk Expeditor er altid tilstede.

Jubhold af 12te og 13de Bind

—af—

“For Hjemmet”.

Tolvte Bind: Pleiedatteren (en udmærket Fortælling). — Kong Harald og Islændingen (Digt). — Lidt om Loaserne i New York. — Magdalene Schubert. — Lidt fra Philadelphia. — Minder fra en Islandsfærd. — Brev til „For Hjemmet.“ — Den ufrivillige Redningsmand. — Laura Bridgman. — Tallet „Hu.“ — Fernkonstruktioners Forhold ved Jidsvaader. — Herrens skjærmende Haand. — Det flydende Anker. — En Expedition til Klippebjergene. — Fra Luften og fra Havet. — Drømmen (Digt). — Samuel Plimsoth. — Fra Ceylon. — Ny Opfindelse. — Fru Maria Schandorff. — Et Møde med Luther. — De Blinde, en tydt Fortælling. — Stanleys Reise i Mellemafrika. — De to Hunde. — Spor efter islauste Vulkanudbrud. — “Giver, saa skal Eder gives.” — Kirgiserne. — Det gamle Olympia. — En mærkelig Tildragelse. — Fra Philadelphia. — Et koreanst Gesantskab. — Lidt Farelære til Husbehov. — En Maskine som Schakspiller. — Dyrenes Sjælesliv. — Hvorledes Bibelen er bleven bevaret. — Semands-Enfens Lampe. — Kæstelot-Fangsten i det store Ocean. — Den skjulte Skat. — Paa Aarets sidste Dag (Digt). — Den lille Hyrde dreng. — En Gave. — En Mængde Blandinger. Tilsendes portofrit for 60 Cents.

Trettende Bind: Ved Marskiftet (Digt). — Karl den Tolvte i Norge. — Dnklen fra Amerika, Fortælling. — Et Træstebrev fra Luther. — Den aarlige Udoandring af Born fra Tyrol. — En Indianerhøvding. — Jusektherjinger i Barskove. — En gammel Discipel, Fortælling. — Igaar, idag og imorgen (Digt). — Alpefjoven, Fortælling. — I Heklas Krater. — Manden med Diamantspænderne. — Blomstermissionen. — De tvende Sværd. — Skyen (Digt). — Hundedagene og Hundeshjernen. — Jordan og det døde Hav. — Maria Stuarts Bon. — Om Odden. — Mod Himmelen (en udmærket Fortælling). — Fra Korstogenes Tid. — I Hjemmet (2 Sonetter). — Den forsigtige Fabrikant. — Nullernes Betydning. — Bore Forfædres Opdragelse. — Solspektret. — Forskninger paa Island. — Hungersnøden i Indien. — Befuvs Udbrud. — En Serling. — Fundet paa Cypern. — Hedenstab og Navnkriftendom. — Sædemandens Sang. — Kongegraven i Busento (Digt). — Frandsk Mard. — Uj-Findhøstningen ved Orinoko. — En Gut fra Londons Gader, Fortælling. — Central City. — Billedhuggeren og Straffangen. — St. Dags School (Digt). — Tyrkiet og Tyrkerne. — En besynderlig Kur. — Faren ved at spise Boeuffteg. — Maleren (Digt). — Et Festsmaaltid for Lyve og Bedragerere. — Siam. — Lidt om Brasilien. — En østerlandst Fortælling. — De smaa Planeter. — Jødeboimmen. — Idtemplet i Baku. — En Mængde Blandinger. Tilsendes portofrit for 80 Cents.

Den nye norske Barberstue er i Basementet i Adams nye Bloed, Hjørnet af Water og Winnebago Streets, Decorah, Iowa.

M. D. Solberg.

Tillæg.

Den norske Synodes Boghandel,

DECORAH, IOWA,

handler med Bibler (i forskjelligt Format og Bind), Nye Testamenter, Aftenburg-Testamenter, Huspostiler og Husandagtsbøger, Psalmebøger, Skolebøger. Skrifter af historisk Indhold, kristelige Fortællinger osv.

Følgende Udvalg af Bøger paa vort Lager anbefales som skikkede dels til Opbyggelse, dels til Belærelse og Underholdning baade for Ung og Gammel. Mange af de nedenfor opførte Skrifter turde ogsaa egne sig for Læseforeninger eller Menighedsbibliotheker. Fuldstændig Katalog sendes gratis paa Forlangende.

Heiberg. Thomas Kingo, Biskop i Fyen. En Levnetsbeskrivelse	1.00
Pontoppidans Levnet og hans Dagbog fra en Rejse i Norge 1749	1.00
Bang. Hans Nielsen Hauge og hans Samtid	2.50
Brun. Gammelt Nytt om og af Biskop J. Nordal Brun	3.00
Barry, Admiral. En sand Kristens Levnetsløb	1.35
Nat og Morgen. 400 Fortællinger fra den kristelige Missionshistorie	2.25
Dahle. Madagaskar og dets Beboere	3.00
Flood. Forindien. Udvalg af opbyggelige Missionsfortællinger	65
— Grønland. Udvalg af opbyggelige Missionsfortællinger	75
— Velignede Missionsfrugter	10
Florey. Dræt med Missionsgarnet. Missionsforedrag	90
Kielland. Zululandet. Rejseindringer	30
Ældre og nyere Missionsfortællinger fra alle Verdens Dele. 2—6 Heite pr. H.	15
John C. Pattison, En Martyr i Missionen	15
Wildenhahn. Luther og Melancthon	75
Fra Luthers Tid. Optegnelser af Familien Schönberg Cotta. 2 Dele i 1 Bind	2.50
Spaniens Martyrer og Hollands Befriere, af samme Forfatterinde	1.65
Under Cromwell og Karl II. En Fortælling af samme Forfatterinde	2.50
Kitty Trevvlyan. En Fortælling fra det aandelig bevede Liv i England paa Whitefields og Wesleys Tid	1.50
Harms, L. Fortællinger	1.20
— Guldbæler i Sølvfaaler. Fortællinger	60

Man. 400 Fortællinger for Skolen og Livet....	2.20
— Alvor og Gammen....	1.50
En Moders veiledende Ord til sin Datter	40
Nogle Ord til Nordens Mødre, med Forord af Biskop Moe..	75
Erindringer fra det betydningsfuldeste Aar af mit Liv. Uf Forf. til En Moders veiledende Ord til sin Datter...	40
Stretton, Hesba, Alene i London. En Fortælling	75
— Lilla Megs Børn do....	65
— Cassy do.	75
— Enoch Rodens Læreaar, do....	80
— Kellies tunge Dage, med Forord af Sognepræst Laache	65
— Stephen Fern	90
— Børnene i Cloverly, Fortættelse af Stephen Fern, med 5 Billeder	1.00
— Mary Krømer, En Fortælling fra Strasburgs Beleiring	75
— Bedes Vegat....	1.00
— Kongens Tjenere	75
Jessicas Første Bøn	40
Hytten paa Stranden	40
Fisferguttens fra Den Man. Uf Forfatteren til „Jessicas første Bøn“ m. Fl.	65
Bollmar. Præstegaarden i Harzen	1.00
— Præstegaarden i Indien	1.10
— Tre Juleaftener. En Fortælling	1.25
En Lommebibels Hændelser	1.75
Caspari. Skolemesteren og hans Søn....	75
Friis. Vor Herres Haandlangere	45
— Et Lykkebarn... ..	45. 55. 70
— En Skolemester efter Herrens Hjerte ...	15
P. Blom. Fra Østerland. Skildringer fornemmelig af Muhammedanernes Liv, Sæder og Skikke	65
Smith. Mennesket som Borger i Staten	1.00
Rappe. Kortfattet Verdenshistorie, samt en udføreligere Norges Historie under de oldenburgske Konger og Huset Bernadotte... ..	2.00
Griffen. Nordens Historie	75
Glaubrecht. Kalendermanden fra Weitzborg	50
Bunyan. En Pilgrims Vandring	80
Brensi. Synderens Retfærdiggjørelse for Gud. 1.00	
Guds Børns himmelske Frydemaalet paa Jorden. Bønner før, ved og efter Nadveren.....	75
Guds Børns daglige Udgang til Naadestolen. Bønner og Beslmer til Morgen og Aften hver Dag i Ugen.	30

Iver Larsen

følger udelukkende for Kontant og handler med

DRYGOODS, NOTIONS,

Færdiggjorte Klæder,

Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.

Decorah - - Iowa.

For 12 Cents

sendes portofrit et Hefte, indeholdende
„To ældgamle Sange fornede“,
nemlig *Tolvtalvisen* og *Den gyldne Åbe*. 5 for 50 Cts., 12 for \$1.00.
Adresse: R. Thronsen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

380 Oktavsider

med udvalgt Læsning for 60 Cents,

nemlig 12te Bind (1876 II.) af „For Hjemmet“, indeholdende Fortællingerne
„Bleiebatteren“ og „De Blinde“, „Grindringer fra en Islandsfærd“, „Laura
Bridgeman“, „Magdalena Schubert“, „Maria Schandorf“ og meget andet ud-
valgt Læsestof. Sendes portofrit for 60 Cents. Benyt denne Leilighed!

Adresse: R. Thronsen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Skovstjernen

(Missionær Hjelstedts Ungdomshistorie) tilligemed
meget andet interessant Læsestof (4 Hefter af „For
Hjemmet“) sendes portofrit for 25 Cents.

Do Søstre, en Fortælling fra en norsk Hjeldebygd (4 Hefter af „For
Hjemmet“) portofrit for 25 Cts.; begge for 40 Cts.

Adresse: R. Thronsen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,

Northfield = = = = = Minnetota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er
\$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedre) og for en Termin i Forhold. Koft billig.
Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

E. P. Johnson,

ATTORNEY AT LAW,

Adams Block.

DECORAH, IOWA.

Den norske Synodes Forlagshandel,

Decorah : : : Iowa,

handler med norske, engelske og tydske Bøger, Traktater og Smaa skrifter, billedte Billeder og Kartter samt Skrivematerialier o. s. v.

Katalog kan erholdes portofrit tilsendt paa Forlangende. Enkelte Bøger sendes portofrit hvorjomhelst i de Forenede Stater og Canada, naar den i Katalogen nævnte Pris vedlægges Ordren, og Adressen tydelig opgives. — I Partier tilstaaes almindelig Rabat.

Se omstaaende Bogfortegnelse.

J. L. Lee, Decorah, Iowa.

W. L. EASTON,

Gier af det vel bekendte

OPERA HOUSE CLOTHING STORE,

har netop modtaget et meget stort og omhyggelig udvalgt Lager af færdiggjorte Klæder, Hatte, Suer, Støvler, Sko og alle Slags Herre-Etvisperings-Gjenstande, som sælges til Tidens billigste Priser.

Klæder efter Bestilling forfærdiges prompte. Norske Præstekjoler gjøres efter Ordre.

OPERA HOUSE CLOTHING STORE,

Decorah, Iowa.

P. E. HAUGEN,

Gier af

Decorah Marble Works.

Water St. . . . DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winneshiek og Allamakee Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at erpedere alle Ordres med fort Varsel. Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre inuukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenbyggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan få sin Inskriftion feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Hrr. Harvey Miller og Fris Rosenheimer. P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføjet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Gremplar han udvælger, tilligemed Ordre og Inskriftion samt nærmeste Fragt-Office.

P. E. Haugen.